

โครงการวิจัย

เรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออก

โดย

นางกรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2556

คำนำ

โครงการวิจัย เรื่องการติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2553 และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมาตั้งแต่ ปี 2554 โดยมีจุดมุ่งหมายส่วนหนึ่งเพื่อหาคำตอบของผลการดำเนินงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของสำนักหอสมุดกลางที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ในช่วงปี 2549 เป็นต้นมา ซึ่งบุคลากรของสำนักหอสมุดกลางได้ดำเนินการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนั้น งานวิจัยเล่มนี้จึงแสดงข้อมูลของผลการดำเนินงานบริการวิชาการที่จัดให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ว่าส่งผลต่อการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างต่อเนื่องอย่างไร ตลอดจนส่งผลต่อการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ ต่อไป

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง คณะทำงานเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จของผลงานวิจัย มา ณ ที่นี้

กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ
ธันวาคม 2556

ชื่อเรื่องงานวิจัย : โครงการวิจัย เรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่
ชุมชนในภาคตะวันออก
ชื่อผู้วิจัย : นางกรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ
ปีที่วิจัย : 2556

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออก โดยมี
จุดมุ่งหมาย เพื่อติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออก ของสำนักหอสมุด
กลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้วิธีการประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการในรูปแบบซีบีพี
(CIPP model) ที่เป็นการประเมินผลผลิตของโครงการซึ่งห้องสมุดได้ดำเนินการในภาคตะวันออก
จำนวน 2 โรงเรียน (สระแก้ว และระยอง) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 2 คน อาจารย์
จำนวน 38 คน และนักเรียน จำนวน 452 คน ในโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว โรงเรียน
มงคลวิทยา จังหวัดระยอง โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย
แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุด แบบสอบถามนิสิตรัก
การอ่าน แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุด
ของนักเรียน แบบสัมภาษณ์การให้การสนับสนุนของครู แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และ
แบบสอบถามความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุดของครู ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อ
ความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ บุคลากร เมื่อสรุปข้อมูล
พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลางนั้น
ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากร ดังนั้นแนวทางในการจัดดำเนินงานโครงการบริการวิชาการ
ที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลางจึงประกอบด้วย (1) การศึกษาความต้องการของชุมชน (2) ความพร้อม
ของชุมชน และ (3) การกำหนดรูปแบบการจัดบริการวิชาการแก่ชุมชน

Research Title : **A Follow-Up Study of Community Service Project in Eastern
Region Launched by Staff at Central Library, SWU**

Researcher : **Mrs. Kannika Chaobankoh**

Year : **2013**

Abstract

This study aimed to follow-up community service project launched by staff at Central Library, Srinakharinwirot University through CIPP model. Here, we focused at projects around the eastern region of Thailand including 2 schools in Srakaew province and Rayong province . The subjects comprised 2 school administrators, 38 teachers and 452 students at Sapnokkaeowittaya School (Srakaew province) and Mongkolwittaya School (Rayong province) by stratified random sampling. The research instrument included semi-structured interview, questionnaire concerning student's reading habit, library usage and satisfaction, and teacher' library usage and satisfaction. The results indicated that factor affecting community service project launched by staff at Central Library included school administrator and staff, hence the guideline for performing community service project could be as (1) community need survey, (2) community readiness, and (3) provision of community service model.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	2
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	2
กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
การติดตามผลโครงการ.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	5
บริการวิชาการแก่ชุมชนของสำนักหอสมุดกลาง.....	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	21
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
ห้องสมุดโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว.....	25
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว.....	27
ห้องสมุดโรงเรียนนวมงคลวิทยา จังหวัดระยอง.....	32
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนนวมงคลวิทยา จังหวัดระยอง.....	34
5 การอภิปรายผล.....	40
ผลการประเมินแบบซิปปี.....	40
สรุป.....	44
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	49

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนต่าง ๆ ทั้งในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคกลาง โดยดำเนินการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนให้ได้มาตรฐานในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น การจัดกายภาพห้องสมุด การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ การสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนต่อไป

สำหรับห้องสมุดโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วมี ดังนี้

1. โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว สืบเสาะหาสภาพห้องสมุด คัดเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ การสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ การซ่อมหนังสือ การปรับปรุงกายภาพห้องสมุด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การใช้ห้องสมุด การอบรมบรรณารักษ์และครูให้รู้จักการดำเนินงานห้องสมุดได้ด้วยตนเอง โดยดำเนินการ ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2553 – มกราคม 2554

2. โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง สืบเสาะหาสภาพห้องสมุด ปรับปรุงกายภาพ คัดเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น ฝึกอบรมครู ศึกษานิเทศก์ ให้รู้จักการดำเนินงานห้องสมุดได้ด้วยตนเอง อบรมการซ่อมหนังสือ การวิเคราะห์หมวดหมู่ การสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในการใช้ห้องสมุด จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยดำเนินการตั้งแต่ 14 กุมภาพันธ์ 2549 – ปัจจุบัน ซึ่งมีการติดตามและดูแลเป็นระยะ เนื่องจากไม่มีบุคลากรทางวิชาชีพ ส่วนสามเณรเมื่อจบการศึกษาในระดับที่ต้องการก็หมุนเวียนออกไป

จากการดำเนินงานทั้ง 2 แห่ง จึงสรุปกิจกรรมของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่จัดให้แก่ห้องสมุดโรงเรียนประกอบด้วย

1. การปรับปรุงทางกายภาพ ได้แก่ การพัฒนาบริเวณนั่งอ่าน ชั้นวางหนังสือ
2. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ การจัดหา คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียน
3. การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ และการสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ การวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือด้วยระบบทศนิยมของดิวอี้ และสร้างฐานข้อมูลด้วยโปรแกรมห้องสมุด Library 2000 และ PLS3.04

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ การส่งเสริมการอ่านภาษาไทย การส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ การสอนศิลปะ การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ การใช้ห้องสมุด

จากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น สำนักหอสมุดกลางจึงมีความประสงค์ที่จะทราบผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม วิธีการหนึ่งคือการประเมินโครงการบริการวิชาการที่จัดให้แก่ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานในทุกด้าน เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ยั่งยืนแก่ห้องสมุดโรงเรียน และสามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลางได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. กระบวนการโครงการวิจัย การประเมินผลการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ดำเนินงานตามปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลาง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือโรงเรียนภายใต้โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1.โรงเรียนมงคลวิทยา 2.โรงเรียนชัชนกแก้ววิทยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และนักเรียนในโรงเรียนในโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงที่ได้มาด้วยการสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive random sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน อาจารย์ จำนวน 38 คน นักเรียน จำนวน 452 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินโครงการ (Project evaluation) หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาปัจจัยที่กระทบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้นเสีย

2. การประเมินโครงการแบบชิปปี้ (CIPP model) หมายถึง การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านบริบท (Context) ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) ความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียน 2) ความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน 3) การจัดสรรงบประมาณ

2.3 ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ 1) การจัดทางกายภาพ 2) การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ 3) กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.4 ด้านผลผลิต (Output) ได้แก่ 1) พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียน 2) พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครู 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด 4) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ ในรูปแบบซีปปี้ (CIPP model) ที่เป็นการประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ สำหรับการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการใช้เทคนิคการประเมินผลด้วยการติดตามผล (Follow-up study) โดยผลการประเมินนี้จะให้ข้อมูลสำหรับการพิจารณาแนวทางในการจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การติดตามผลโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
3. บริการวิชาการแก่ชุมชนของสำนักหอสมุดกลาง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตามผลโครงการ

1. จุดมุ่งหมายของการติดตามผลโครงการ ประกอบด้วยข้อสำคัญ ดังนี้
 - 1.1 เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กิจกรรมและขั้นตอนต่าง ๆ
 - 1.2 เพื่อการใช้ทรัพยากรได้เต็มที่คุ้มค่า เกิดการประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ของโครงการ
 - 1.3 เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงเริ่มดำเนินโครงการ และระหว่างดำเนินโครงการ
 - 1.4 เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า กิจกรรม และขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการ
 - 1.5 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์
2. ประโยชน์ของการติดตามโครงการ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างการดำเนินโครงการ โดยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมขั้นตอน รองลงมา คือ ใช้สำหรับการวางแผนจัดโครงการในอนาคต ซึ่งประโยชน์ต่าง ๆ ของการติดตามโครงการ สามารถแยกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้ (พิสนุ ฟองศรี. 2553: 111-112)
 - 2.1 ทราบถึงสถานภาพและสถานการณ์ต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการ
 - 2.2 ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้การดำเนินโครงการมีปัญหา ทำให้สามารถแก้ไขได้ทุกจุดอย่างทันท่วงที หรือในโอกาสต่อไป
 - 2.3 คุ้มค่า ประหยัดเวลา งบประมาณ และทรัพยากรในการดำเนินโครงการ
 - 2.4 สามารถเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อนำเสนอการดำเนินโครงการในเชิงสถิติหรือวิทยาศาสตร์ ทำให้ได้รับการเชื่อถือและยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.5 กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ มีความสำนึกต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ และกระตือรือร้นในการแก้ไข ตลอดจนคิดค้นปรับปรุงโครงการอย่างสม่ำเสมอ

2.6 ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ของโครงการสามารถวินิจฉัยสั่งการได้อย่างรัดกุม มี เหตุผล

2.7 สร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานของโครงการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.8 เป็นขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติ

2.9 เป็นสารสนเทศสำหรับการประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมิน โครงการไว้ ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2555: 71) ให้ความหมาย การประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการซึ่งจะช่วยให้ได้ ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนา โครงการ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554: 2) การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการศึกษา แสวงหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มี ผลกระทบในแง่บวกต่าง ๆ อย่างไรที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้าง

เชาว์ อินโย (2553: 4) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณา ตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมา ประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการจัดการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2553: 68) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการ ตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระบุ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

จิระศักดิ์ สารรัตน์ (2551: 8-9) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินโครงการว่า การ ประเมินโครงการเป็นการประเมินที่ซับซ้อน จะต้องมีความละเอียด มีทัศนะกว้างว่าจะทำการ ประเมินจุดใด และในรูปแบบใด และการประเมินโครงการจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร การหาข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อกำหนดเกณฑ์ และ กำหนดเครื่องมือในการประเมินต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์ผลของการประเมินจะต้อง

ทำอย่างระมัดระวัง และมีความเที่ยงตรง เพื่อพิจารณาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมต่อไป

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับโครงการอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงหรือควรดำเนินโครงการต่อไปเพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประเภทของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการบริการสังคม สามารถจำแนกประเภทได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินความต้องการที่จำเป็น ใช้วิธีการวัดและประเมินความต้องการของโครงการแทรกเข้าไปในเป้าหมายด้วย ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นเกณฑ์พื้นฐานสำหรับการพิจารณาอนุมัติเพื่อให้การสนับสนุนโครงการ โดยเฉพาะโครงการทางด้านการศึกษาต่าง ๆ โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมบริการวิชาการ โครงการพัฒนาจิตใจและอารมณ์นักเรียน และโครงการฝึกอบรมทางการศึกษา เป็นต้น โดยโครงการดังกล่าวต่างเป็นการประเมินในระดับที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ (Stufflebeam. 2007 :117-118)

ในการวัดและประเมินผลความต้องการที่จำเป็นนั้น ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ก็จะต้องมีการวางแผนโครงการไว้ล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำตอบต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง นักประเมินให้ความสนใจเกี่ยวกับการวางแผนการประเมิน และเชื่อว่าการวางแผนโครงการจำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน โดยให้การวางแผนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินโครงการนั้น ๆ ก่อนนำโครงการนั้น ๆ ไปสู่ขั้นปฏิบัติ ทำให้นักวางแผนที่ดีต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นอย่างถูกต้องโดยอาศัยเทคนิคที่สามารถวัดและประเมินความต้องการที่เหมาะสมได้ในเชิงปริมาณ รวมทั้งอาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการประเมินความต้องการ เช่น การใช้ข้อมูลจากระเบียบสะสมที่มีอยู่ หรือการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ เป็นต้น

2. การประเมินกระบวนการ แนวคิดหลักของวิธีการนี้ คือ เมื่อโครงการได้รับการพัฒนาและเริ่มดำเนินการแล้ว ผู้ประเมินต้องย้อนกลับไปทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอีกครั้งเพื่อตรวจสอบว่าภายในโครงการได้มีการปฏิบัติไปตามขั้นตอนตามที่ออกแบบไว้หรือไม่ สำหรับการประเมินแบบนี้ สามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการตรวจสอบความพยายามของโครงการว่าได้ดำเนินการไปอย่างครบถ้วนและตรงตามแผนที่วางไว้ทุกขั้นตอนหรือไม่

3. การประเมินผลผลิต โดยทั่วไปแล้วผู้ประเมินมักเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจากการประเมินผลผลิตโดยตรงของโครงการนั้น ๆ ซึ่งความจริงแล้วเป็นการยากที่จะระบุ "เหตุ" ซึ่งหมายถึง "ปัจจัยนำเข้า" ในระหว่างการดำเนินโครงการกับ "ผล" ที่เกิดตามมาของโครงการ เช่น เมื่อมีการจัดโครงการพัฒนานิสัยรักการอ่านของเยาวชนในท้องถิ่น ก็จะมีคำถาม ดังนี้

- 3.1 ผู้เข้าร่วมโครงการมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าผู้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการหรือไม่
- 3.2 มีหลักฐานหรือไม่ที่แสดงว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจในการอ่านมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการประเมินผลผลิตของโครงการเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน แต่ก็มีความสำคัญ เนื่องจากโครงการทั้งหลายย่อมคาดหวังที่จะทราบสภาพที่แท้จริงว่ามีผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด มีผลข้างเคียงประการใดบ้างและจะส่งผลกระทบต่ออะไรบ้าง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของโครงการที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ด้วยเหตุนี้ผู้ประเมินจำเป็นต้องพยายามประเมินให้ได้ตามนี้

1) โครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีผลข้างเคียงอะไรบ้าง ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงผลกระทบของโครงการดังกล่าว

2) มีหลักฐานด้านข้อมูล สารสนเทศ และบริบทที่สนับสนุนผลการประเมิน ซึ่งสามารถนำมาอธิบายหรืออภิปราย

3) มีวิธีการและตัวบ่งชี้ของการประเมินที่สามารถชี้แจงหรือยืนยันความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันได้หรือไม่ และเพราะเหตุใด

4. การประเมินประสิทธิภาพ ผู้บริหารโครงการตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นวิธีการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เนื่องจากมันช่วยส่งเสริมให้โครงการเหล่านั้นสามารถดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสมภาวะการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญสำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ

รูปแบบของการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมิน เป็นกรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นกระบวนการหรือรายการประเมินซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้นซึ่งมีนักวิชาการทางด้านการศึกษาประเมินได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้มีอยู่หลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ (สมคิด พรหมจักษ์.2550: 50)

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลักโดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler), ครอนบาช (Cronbach) และ เคริกแพตทริก (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่า (Judgemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าและโครงการนั้น ได้แก่รูปแบบการประเมินของสเตด (Stake), สคิฟเวน (Scriven) และ โพรวัส (Provus)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch), สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และ อัลคิน (Alkin)

รัตน์ บัณฑิต (2540: 110-111) นำเสนอรูปแบบการประเมินแบบซิปปี (CIPP model) โดยกล่าวว่ารูปแบบการประเมินนี้เป็นของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L & Shinkfield, Anthony J.) โดยมีรายละเอียดดังนี้

C (Context evaluation) คือ การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการ แต่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

I (Input evaluation) คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้ งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือและครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยให้การพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ รวมทั้งช่วยในการวางแผนจัดกิจกรรมของโครงการอย่างเหมาะสม

P (Process evaluation) คือ การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ หมายถึง เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามามีเหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

P (Product evaluation) คือ การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป หรือเพื่อล้มเลิกโครงการ

บริการวิชาการแก่ชุมชนของสำนักหอสมุดกลาง

ด้วยภารกิจสำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย นั่นก็คือ บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน สำนักหอสมุดกลางในฐานะที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน จึงรับภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจหนึ่งในภาระหน้าที่ของสำนักหอสมุดกลางด้วย นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ นอกเหนือจากการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็วแล้ว ยังจำเป็นต้องจัดบริการและกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ

ดังนั้น สำนักหอสมุดกลาง (บุญสม เล้าพูนพิทยะ และพิมล เมฆสวัสดิ์. 2555: 119-124) ได้ริเริ่มโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนมาโดยตลอด สำหรับในช่วงแรก ๆ ตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมา การดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนจะผ่านทางโครงการนิทรรศการสัญจรสำหรับนักอ่านรุ่นเยาว์ (Traveling Exhibition of Books for Young Readers) พร้อมด้วยความร่วมมือกับสมาคมพัฒนาการอ่านของเด็กและได้รับเงินทุนสนับสนุนจากยูเนสโก (UNESCO) ผู้ริเริ่มโครงการดังกล่าวนั้นก็คือ ดร. มาเรีย เหล่าสุนทร ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการห้องสมุดตั้งแต่ครั้งเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ในหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพไปสู่เด็ก ๆ และเยาวชนในโรงเรียนชุมชนที่ห่างไกลด้วยการจัดนิทรรศการหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หนังสือประเภทต่าง ๆ ที่นำมาจัดแสดงนั้นได้มาจากความร่วมมือกับสถานทูตต่าง ๆ ในประเทศไทย บรรณารักษ์ต่างชาติ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่ยินดีบริจาคเงินหรือหนังสือช่วยสมทบ นอกจากนี้สำนักหอสมุดกลางยังมีการประสานความร่วมมือกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ เพื่อจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีประสบการณ์และทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตลอดจนสาธิตการใช้หนังสือและทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังจิตใจของเด็ก ๆ ให้รักการอ่านและการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมภายใต้โครงการนี้ดำเนินการภายใน 2-3 วัน ในส่วนของการจัดแสดงหนังสือได้มีการพัฒนารูปแบบของอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดแสดง ด้วยการนำวัสดุท้องถิ่น (ถุงปุย) ที่มีอยู่มาเย็บเป็นกระเป๋าสำหรับแขวนหนังสือที่สามารถนำไปแขวนตามสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวกประกอบกับการเล่าเรื่องจากหนังสือ เช่น แขนงไวกัดต้นไม้ ใต้อาคารเรียนที่มีลมโกรก สนามหญ้า ผ่นห้อง เป็นต้น นอกจากนี้โครงการยังมอบหนังสือใหม่ ๆ ชุดหนึ่งให้แก่โรงเรียนเพื่อนำเข้าห้องสมุดอีกด้วย โรงเรียนที่ได้รับบริการตามโครงการฯ นี้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านสระเศรษฐี จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนประชากรรังสฤษฎ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนวัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง โรงเรียนสามัคคีศึกษา โรงเรียนวังวิเศษ และโรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง โรงเรียนสมเด็จ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

ต่อมาเมื่อสำนักหอสมุดกลางได้รับการกิจบริการวิชาการแก่ชุมชนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยกลายเป็นภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของห้องสมุด จึงมีการกำหนดลักษณะการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนในรูปลักษณะ 2 ประเภท คือ (1) โครงการผ้าป่าหนังสือภายใต้กฐินพระราชทานประจำปีของมหาวิทยาลัย และ (2) โครงการพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดภายใต้โครงการรักการอ่านของมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ สำนักหอสมุดกลางจึงปรับรูปแบบการให้บริการทางวิชาการของสำนักหอสมุดกลางที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการของชุมชน (2) การเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์สำหรับการดำเนินงาน และ (3) การดำเนินงานตามโครงการ ส่วนลักษณะของการให้บริการจึงประกอบด้วย (1) การจัดหาวัสดุห้องสมุดพร้อมการจัดเตรียมฐานและตัวเล่มเพื่อให้บริการ (2) การปรับปรุงทางกายภาพ (3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยทีมบุคลากรของห้องสมุดไปดำเนินโครงการบริการวิชาการตามโรงเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนี้

ภาคกลาง ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนสุเหร่าบ้านดอน และห้องสมุดพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ห้องสมุดโรงเรียนบ้านวังตาอินทร์ จังหวัดลพบุรี ห้องสมุดโรงเรียนวัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง

ภาคตะวันออก ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา (เขาสाप) จังหวัดระยอง ห้องสมุดโรงเรียนบ้านใหม่ศรีจำปาทอง ห้องสมุดโรงเรียนบ้านท่ากะบาก ห้องสมุดโรงเรียนชัยบกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว และห้องสมุดโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงเรียนวัดสุปัฏนารามวรวิหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคเหนือ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนบ้านนาออก สาขานาง ห้องสมุดโรงเรียนถิ่นทุรกันดาร อำเภอปอเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดโรงเรียนวัดดอนมดแดงสันติสุข จังหวัดน่าน ห้องสมุดโรงเรียนวัดทองลับแลฯ ห้องสมุดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม-บุญพริ้ง ห้องสมุดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และห้องสมุดโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม จังหวัดอุดรธานี

ภาคใต้ ได้แก่ ห้องสมุด"อนุสรณ์ 100 ปี ชาตกาลท่านพุทธทาสภิกขุ" ณ วัดพระบรมธาตุไชยารัตนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงเรียนบ้านบางม่วง จังหวัดพังงา

การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออก

สำหรับการติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในครั้งนี้ ได้คัดเลือกศึกษาโรงเรียน จำนวน 2 โรงเรียน คือ ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง และ ห้องสมุดโรงเรียน ชัยบกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว

โรงเรียนมงคลวิทยา

โรงเรียนมงคลวิทยาเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สายวิทย์-คณิต สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แบบอยู่ประจำตลอดหลักสูตร เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ระดับ ม.1-ม.6 ตั้งอยู่ในบริเวณวัดมงคลสามัคคีธรรมโมทัย (วัดเขาสाप) หมู่ 1 ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง บริหารโดยพระอาจารย์วิทยาจิตตมโม เจ้าอาวาสวัดมงคลสามัคคีธรรมโมทัย

โรงเรียนแห่งนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนจากทั่วประเทศที่ยากจนและด้อยโอกาสได้รับการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการศึกษาแบบสงเคราะห์ ด้วยการสอนฟรี ไม่มีค่าเล่าเรียน พร้อมสรรพด้วยที่พำนัก อาหารเครื่องนุ่งห่ม หนังสือเรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกอย่าง ไม่เว้นแม้แต่สมุด ดินสอ ปากกา และยางลบ โรงเรียนมงคลวิทยาจะเน้นวิชาสามัญเป็นหลักเหมือนโรงเรียนมัธยมทั่วไป ดังนั้นนอกจากการสอบวัดผลในวิชาสามัญเหมือนนักเรียน

มัธยมทั่วไป นักเรียนโรงเรียนนวมวิทย์วิทยาจะต้องสอบวัดผลนักเรียนเช่นเดียวกับสามเณรทั่วไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่สามเณรที่สอบได้เป็นนักเรียนตรี นักเรียนโทกันทั้งนั้น

แม้การศึกษาที่โรงเรียนนวมวิทย์วิทยาจะไม่ได้มุ่งให้นักเรียนครองเพศบรรพชิตเป็นหลัก หากแต่ก็ได้ยอหย่อนในการปลูกฝังคุณธรรม ตรงกันข้ามกลับบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นคนดีด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและผลานการเรียนรู้คุณธรรมไว้ในกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนอย่างกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน

โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุดโรงเรียนนวมวิทย์วิทยา ณ วัดมงคลสามัคคีธัมมโมทัย (วัดเขาสาป) จังหวัดระยอง เริ่มในปี 2549 หลังจากรับนโยบายของมหาวิทยาลัยให้พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งนี้ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนผ่านการบริหารดำเนินงานโดยสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพัฒนาปรับปรุงสภาพทางกายภาพของห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ วัสดุสื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น รวมทั้งฝึกอบรมให้อาจารย์ ภิภษุ นักเรียนสามเณรใช้ห้องสมุดและสามารถดำเนินงานห้องสมุดได้ด้วยตัวเอง

โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา

โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 160 หมู่ 5 ตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ 150 ไร่ 50 ตารางวา เปิดทำการสอน วันที่ 19 กรกฎาคม 2519 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนทั้งหมด 635 คน ข้าราชการครู 28 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 3 คน ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนปัจจุบันคือ นายวิจิต ลือพีช เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ และมีความรู้ ความสามารถ มีการบริหารจัดการที่ดี บุคลากรทุกฝ่ายมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ครูมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันครูก็มีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ซึ่งส่งผลกระทบและเป็นปัญหาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สภาพของชุมชนโดยรอบ เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ มัน ปลูกอ้อย แคนตาลูป ข้าวโพด ทำสวนผลไม้ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ฐานะปานกลางถึงยากจน ทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาชู้สาว เป็นต้น ซึ่งทางโรงเรียนได้ดำเนินการทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา เปิดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในอนาคตต่อไป โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนอย่างดี ทำให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของชุมชน

สำนักหอสมุดกลางได้เข้าไปทำ โครงการพัฒนาห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดโรงเรียนชัยนาทวิทยาลัย จังหวัดสระแก้ว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553-มกราคม 2554 ภายใต้โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตเพื่อเป็นบัณฑิตในอุดมคติไทย เนื่องจากมหาวิทยาลัยรับนโยบายหนึ่งจังหวัด หนึ่งมหาวิทยาลัยมาเพื่อดำเนินการที่จังหวัดสระแก้วและนครนายก ในการนี้สำนักหอสมุดกลางเห็นว่าควรดำเนินโครงการฯ ที่ห้องสมุดโรงเรียนชัยนาทวิทยาลัย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เพราะเป็นพื้นที่เหมาะสมที่จะให้บริการชุมชน โดยในโครงการจะประกอบด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปรับปรุงกายภาพห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน สนองต่อนโยบายห้องสมุด 3 ดี คือ หนังสือและสื่อการเรียนรู้ บรรยากาศและสถานที่ดี บรรณารักษ์และกิจกรมดี นอกจากนี้ยังจัดอบรมผู้รับผิดชอบห้องสมุดและนักเรียน เพื่อให้ดำเนินการห้องสมุดต่อได้ด้วยตนเองทั้งเรื่อง การคัดเลือกหนังสือเพื่อจะได้หนังสือตรงกับความต้องการ วิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ การซ่อมหนังสือ การเตรียมตัวเล่มก่อนออกบริการ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านบริการวิชาการแก่ชุมชน สุรัสวดี อินทร์ชัย (2551: บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพายัพกับมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเอกชน (2) เปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยพายัพกับมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยพายัพ และกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ในระดับผู้บริหารและคณาจารย์ในระดับคณะวิชาที่รับผิดชอบงานด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน ควรใช้รูปแบบและวิธีการโดยการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบงานบริการวิชาการแก่ชุมชนหรือแต่งตั้งคณะกรรมการบริการวิชาการแก่ชุมชนระดับสถาบัน ให้มีการดำเนินงานในรูปแบบ Profit Center มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นเอกเทศ ให้เป็นศูนย์หรือหน่วยงานกลางในการรับงานบริการวิชาการโดยตรง มีการบริหารงานและงบประมาณอย่างเป็นอิสระ กำหนดให้มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยตรง มีหน้าที่วางแผนจัดทำโครงการและหาแหล่งเงินงบประมาณจากภายนอก 2) มหาวิทยาลัยพายัพกับมหาวิทยาลัย

นอร์ท-เชียงใหม่ ทั้งสองสถาบันมีการกำหนดให้การบริการวิชาการแก่ชุมชนเป็นหนึ่งในภารกิจหลักที่ต้องดำเนินงาน โดยกำหนดเป็นนโยบายและกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ แต่สิ่งที่แตกต่างกัน คือที่มาของโครงการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่มาจากสาขาวิชาเป็นหลัก โดยใช้เครือข่ายในคณะวิชาหรือในแต่ละสาขาวิชากับหน่วยงานภายนอก ในขณะที่โครงการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยพายัพเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างสำนักวิชาการกับคณะวิชา และจากการเสนอโครงการของสำนักวิชาการโดยตรง 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านหน่วยงานสนับสนุนทางวิชาการ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญของทรัพยากรบุคคล ปัจจัยข้อจำกัดทางด้านจำนวนบุคลากร และปัจจัยงบประมาณสนับสนุน

โสภา สารเถื่อนแก้ว (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1: กรณีศึกษา 3 อำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จและปัญหาในการดำเนินงาน ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของชุมชนใน 3 อำเภอ ที่มีต่อการดำเนินงาน และศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1: กรณีศึกษา 3 อำเภอ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ สอบถาม สัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มย่อยและวิเคราะห์เอกสาร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 88 คน นักเรียน จำนวน 291 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง จำนวน 267 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนสา ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันมากที่สุด ปัญหาที่พบในการดำเนินงานซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างรุนแรง เกินร้อยละ 40 คือ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์โรงเรียนเป็นปัญหาพอสมควร เกินร้อยละ 30 นอกจากนี้เป็นปัญหาน้อย ต่ำกว่าร้อยละ 20 ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้งด้านภาพรวมของโรงเรียน ด้านผู้บริหารและครู และด้านนักเรียน ชุมชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา 2) โรงเรียนบ้านไชยสถาน ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รองลงมาจากโรงเรียนสา ปัญหาที่พบในการดำเนินงานซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างรุนแรง เกินร้อยละ 70 คือ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้อุปถัมภ์โรงเรียน ส่วนด้านการจัดแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นข้อมูล และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นปัญหาระดับรุนแรง เกินร้อยละ 50 ส่วนการจัดทำห้องปฏิบัติการที่ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ได้มาตรฐานและสมบูรณ์ เป็นปัญหาพอสมควร เกินร้อยละ 30 นอกนั้นเป็นปัญหาน้อย ต่ำกว่าร้อยละ 20 ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน

ของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้งด้านภาพรวมของโรงเรียน ชุมชนมีความพึงพอใจอย่างยิ่ง แต่ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ชุมชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอสมควร ด้านผู้บริหารและครู และด้านนักเรียน ชุมชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย 3) โรงเรียนนาหมื่นพิทยาคม ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียน ในฝัน รองลงมาจากโรงเรียนบ้านไชยสถาน ปัญหาที่พบในการดำเนินงานซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างรุนแรง เกินร้อยละ 40 คือ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้อุปถัมภ์โรงเรียน ส่วนการจัดทำห้องปฏิบัติการที่ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ได้มาตรฐานและสมบูรณ์ เป็นปัญหาพอสมควร เกินร้อยละ 30 นอกนั้นเป็นปัญหาน้อย ต่ำกว่าร้อยละ 20 ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านภาพรวมของโรงเรียน ชุมชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชุมชนมีความพึงพอใจพอสมควร ด้านผู้บริหารและครู ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก แต่การให้ความร่วมมือกับชุมชน และครูมีความรักสามัคคีกันร่วมกันทำงาน เป็นทีม ชุมชนมีความพึงพอใจพอสมควร แต่นักเรียนมีความรู้ ความสามารถด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และงานอาชีพ ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการ

วริศรา ทาทอง (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ผลของการนำนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงานของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ แนวทางการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อการจัดหาแหล่งเงินทุน ที่มีปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านองค์กร ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านแหล่งทุน ด้านความมีชื่อเสียง และความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการทดสอบสมมติฐานไคร้การ วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD และวิเคราะห์หาปัจจัย X (ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้าน

แหล่งเงินทุน และปัจจัยด้านความมีชื่อเสียง) ที่ส่งผลต่อ Y (ความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ) โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ผลการศึกษาพบว่า 1) การนำนโยบายการจัดการหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในด้านความชัดเจนของนโยบายองค์กร ด้านองค์กร ด้านการประชาสัมพันธ์ และแหล่งทุน แตกต่างกัน 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการนำนโยบายการจัดการหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไปปฏิบัติ ของบุคลากรโดยรวมมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านแหล่งทุน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายองค์กร และปัจจัยด้านความมีชื่อเสียง แต่ในส่วนของผู้บริหาร มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านองค์กร รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความมีชื่อเสียง และส่วนของผู้ปฏิบัติงาน มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านแหล่งทุน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายองค์กร และปัจจัยด้านความมีชื่อเสียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านอื่น ๆ

จารวี พักโพธิ์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนและเจตคติต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างคือครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 439 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐานด้วยค่า t-test ค่า F-test และ ค่าสถิติสหสัมพันธ์ผลคูณของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีปริมาณการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีปริมาณการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนมากกว่าครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษ ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีปริมาณการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนมากกว่าครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์และศิลปศึกษา ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีปริมาณการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนไม่แตกต่างกัน 3) ครูมีเจตคติต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก โดยครูที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่มีเจตคติสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเจตคติสูงกว่าครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี มีเจตคติต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 11-20 ปี 4) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนกับเจตคติ ต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกและสัมพันธ์กันในระดับมาก

ธิดา สุวรรณสาครกุล (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อ (1) สำรวจพฤติกรรมการอ่านและระดับนิสัยรักการอ่าน (2) สำรวจตัวแบบในการอ่าน (3) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านจำแนกตามประเภทของตัวแบบ (4) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านจำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ (5) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ เพศ และชั้นเรียน ของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ที่ได้ตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน แบบสอบถามตัวแบบในการอ่าน และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .91 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า Independent Sample t-test และ F- test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ด้านเวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป - 2 ชั่วโมง, 31 นาที-1 ชั่วโมง และ 0-30 นาที ตามลำดับ ด้านสิ่งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมอ่าน บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ มากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนและเว็บไซต์ ตามลำดับ ด้านประเภทหนังสือที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิง รองลงมาคือ นิตยสารบันเทิง และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ ด้านจำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อเดือนเพียง 1-3 เล่ม เท่านั้น และมีผู้อ่านหนังสือจำนวน 16-18 เล่ม น้อยที่สุด ด้านความสุขจากการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่มีความสุขจากการอ่าน โดยทั้งสองระดับชั้นมีคะแนนค่าฐานนิยม 8 คะแนน 2) ตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน ร้อยละ 52 ขณะที่ตัวแบบ ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดคือ บุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง คุณครู และเพื่อน ๆ รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ดารานักแสดง นักร้อง นักเขียน พระสงฆ์ นักการเมือง นักวิชาการ และตามมาด้วยตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวละครใน หนังสือการ์ตูน คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัว แบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ เท่ากับคุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก และตามด้วยคุณลักษณะมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ะ สำหรับเหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้น

ส่วนใหญ่เลือกเหตุผลที่ตัวแบบนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเองมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ ส่วนกิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่เลือกการแนะนำหนังสือหรือสื่อที่น่าอ่าน รองลงมาคือ การอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และลำดับสุดท้ายคือ เขียนผลงานลงในหนังสือหรือสื่อต่าง ๆ 3) ระดับนิสัยรักการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวม และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและระดับชั้นมี นิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง 4) นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกัมนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่าง จากนักเรียนที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียงกับไม่มีตัวแบบ และระหว่าง นักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทตัวแบบสัญลักษณ์กับไม่มีตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) นักเรียนที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านต่างกัมนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน 6) นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน และพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัทมา อินทร์วิมล (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกองค์ประกอบที่ศึกษาเป็น 3 ด้านคือ องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ และนิสัยรักการอ่าน องค์ประกอบด้านครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 243 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นิสัยรักการอ่าน การสนับสนุนด้านการอ่านของผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด การสนับสนุนด้านการใช้ห้องสมุดของครู และการเลียนแบบเพื่อนในการใช้ห้องสมุด และองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบคือ บุคลิกภาพ 2) องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ระดับชั้น : มัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้น: มัธยมศึกษาปีที่ 5 ระดับชั้น: มัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 3) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปยังองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนด้านการใช้ห้องสมุดของครู นิษัยรัก การอ่าน การเลียนแบบเพื่อนในการใช้ห้องสมุด และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 59.30

ไข่มุก เหล่าสุนทร (2550: บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามตัวแปร เพศ และระดับช่วงชั้น 3) เพื่อศึกษาปัญหาของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ปีการศึกษา 2550 จำนวน 333 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทั้งหมด 333 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ 1. นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) มีความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้านการจัดนิทรรศการ และด้านกิจกรรมเพื่อบริการแนะแนวการอ่านอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆคือ ด้านกิจกรรมแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า ด้านกิจกรรมการแสดง และด้านกิจกรรมการประกวดแข่งขัน มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการประกวดแข่งขัน และด้านกิจกรรมเพื่อบริการแนะแนวการอ่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับช่วงชั้น พบว่า ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวมและรายด้านทุกด้านของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสูงกว่านักเรียนระดับช่วงชั้น

ที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4.การวิเคราะห์ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากที่สุด คือ นักเรียนไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม รองลงมา คือ กิจกรรมไม่น่าสนใจ และห้องสมุดประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

โครงการโดยใช้รูปแบบซีปปี้ (CIPP Model) กับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีเพียง เรื่องเดียว คณินนุช พิจิตรกร (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ประเมินโครงการรณรงค์การอ่านของนักเรียนโรงเรียนพรประสาทวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการรณรงค์การอ่านของนักเรียนโรงเรียนพรประสาทวิทยาตามความคิดเห็นของครู ใน 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ 2) เพื่อศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย และนักเรียนระดับชั้น ป.4-6 จำนวน 246 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามระดับชั้นต่าง ๆ จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อโครงการรณรงค์การอ่านใน 5 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่นฉบับของครูเท่ากับ .93 และแบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อโครงการรณรงค์การอ่านใน 5 ด้าน คือ 1.1 ด้านบริบท พบว่าหลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการรณรงค์การอ่านโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับดี 1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ มีความเพียงพอในระดับปานกลาง 1.3 ด้านกระบวนการ พบว่ากระบวนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผล 1.4 ด้านผลผลิต พบว่าผลการดำเนินงานโครงการรณรงค์การอ่าน ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 1.5 ด้านผลกระทบ พบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 2) นิสัยรักการอ่านของนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ขณะเดียวกันมีงานวิจัยอื่นที่ใช้รูปแบบซีปปี้ (CIPP Model)

ทวิศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์. (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินการดำเนินงานโครงการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนใน 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 114 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 338 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 72 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อโครงการพัฒนาวิสัย

นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ทั้ง 5 ด้าน ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ก) ด้านบริบทที่เกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ข) ด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ มีความพอเพียงในระดับมาก ค) ด้านกระบวนการที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ง) ด้านผลผลิต ความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก จ) ด้านผล-กระทบ ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาด้านผลผลิตโดยภาพรวม นักเรียนมีวิสัยทัศน์ที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน บุคลากรครู จำนวน 38 คน นักเรียน จำนวน 452 คน ของโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว และโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นครูและนักเรียน ดังนี้

สถานที่	ครู	นักเรียน		รวม
		ม. 1-3	ม. 4-6	
โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว	30	165	178	373
โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง	8	81	28	117
รวมทั้งหมด	38	452		490

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุด ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบและปลายเปิด
2. แบบสอบถามนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียน
3. แบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน
4. แบบสัมภาษณ์การให้การสนับสนุนของครู
5. แบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดของครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยตั้งคณะทำงานเพื่อเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละแห่ง โดยเริ่มดำเนินการที่โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว ในวันที่ 29 สิงหาคม 2554 และโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง ในวันที่ 16 กันยายน 2554 ได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์กลับคืนมาดังนี้

สถานที่	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน		รวม
			ม. 1-3	ม. 4-6	
โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว	1	30	165	178	374
โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง	1	8	81	28	118
รวมทั้งหมด	2	38	452		492

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลในข้อคำถามแบบเลือกตอบมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ จากนั้นแจกแจงตามความถี่ของการเข้าใช้ห้องสมุด วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ห้องสมุด ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และประเภทของหนังสือที่ชอบอ่าน ดังนี้

กำหนดความถี่ของการเข้าใช้ห้องสมุด 3 ระดับ ดังนี้

มาก	หมายถึง	5 วัน/สัปดาห์
ปานกลาง	หมายถึง	3 - 4 วัน/สัปดาห์
น้อย	หมายถึง	1 - 2 วัน/สัปดาห์

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน มาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าน้ำหนัก ดังนี้

จริงมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
จริง	กำหนดให้	3 คะแนน
ไม่จริง	กำหนดให้	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	กำหนดให้	1 คะแนน

จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.00	หมายถึง	จริงมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	จริง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	ไม่จริง
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	ไม่จริงเลย

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามด้านความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ มาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าน้ำหนัก ดังนี้

มีความพึงพอใจพอใจมากที่สุด	กำหนดให้ 4 คะแนน
มีความพึงพอใจพอใจมาก	กำหนดให้ 3 คะแนน
มีความพึงพอใจพอใจน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
มีความพึงพอใจพอใจน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51-4.00	หมายถึง	พอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	พอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	พอใจน้อยที่สุด

4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามด้านการให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าน้ำหนัก ดังนี้

มีการสนับสนุนมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
มีการสนับสนุนมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
มีการสนับสนุนพอประมาณ	กำหนดให้ 3 คะแนน
มีการสนับสนุนน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
มีการสนับสนุนน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	พอประมาณ
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

5. นำข้อมูลจากแบบสอบถามด้านความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของครูที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ มาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าน้ำหนัก ดังนี้

มีความพึงพอใจมากที่สุด	กำหนดให้ 4 คะแนน
มีความพึงพอใจมาก	กำหนดให้ 3 คะแนน
มีความพึงพอใจน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51-4.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

6. นำข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามแบบปลายเปิดมาแจกแจงความถี่ และพรรณนา

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามนักเรียนและครู ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ห้องสมุดโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว

โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว มีผู้อำนวยการ 1 คน มีรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 2 คน ปัจจุบัน นายวิชิต ลือพีช เป็นผู้อำนวยการ เพิ่งมาปฏิบัติราชการได้ 9 เดือน มีจำนวนครูผู้สอนจำนวน 30 คน อายุของบุคลากรครูที่ให้การสนับสนุน ตั้งแต่ 25-54 ปี ประสบการณ์ในการสอนของบุคลากรครูตั้งแต่ 5-30 ปี บุคลากรครูจบการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 18 คน และระดับปริญญาตรี 12 คน สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ได้แก่ สาขาการบริหารการศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา ฟิสิกส์ ศิลปะศึกษา สังคมศึกษา นาฏศิลป์ และเคมี

ห้องสมุดตั้งอยู่ชั้นล่างสุดของอาคารเรียน มีขนาดจำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนที่นั่งอ่านหนังสือ มีโต๊ะ จำนวน 10 ตัว เก้าอี้ จำนวน 40 ตัว คอมพิวเตอร์สำหรับใช้งาน จำนวน 6 เครื่อง คอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้น จำนวน 3 เครื่อง ชั้นหนังสือปรับปรุงมาจากของเดิม เป็นไม้ลักษณะไม่แข็งแรงแต่ได้ผู้กลวดติดกันเพื่อให้แข็งแรงเพิ่มขึ้น เนื่องจากห้องสมุดอยู่ชั้นล่างสุดของอาคารทำให้เวลาที่ฝนตกมีกลิ่นอับชื้น มีน้ำซึมจากด้านข้างฝาผนัง บรรยากาศโดยรวม พื้นที่ห้องสมุดยังกว้างขวางไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ แต่มีความสะอาดเรียบร้อยดี

การสนับสนุนของผู้บริหาร ผู้บริหารมีการสนับสนุนอยู่ในรูปคณะกรรมการโดยมีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษร ลักษณะการบริหารห้องสมุด การบริหารงานห้องสมุดขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ

ผู้รับผิดชอบห้องสมุด คือครูสายการสอนกลุ่มคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน โดยทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และงานอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนช่วยงาน จำนวน 4 คน

การกำหนดงบประมาณให้กับห้องสมุด จัดแบ่งเป็นงบประมาณประจำปี สำหรับห้องสมุด โดยเฉพาะ

จำนวนงบประมาณที่ได้รับในช่วงปีที่ผ่านมา

ในปี 2551-2552 งบประมาณที่จัดให้ห้องสมุดนั้นยังไม่มี แต่ในปี 2553 ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ และปริมาณเข้าการใช้ ปริมาณการยืม-คืน และการจัดกิจกรรมในห้องสมุด ดังนี้

ปี	จำนวน				
	งบประมาณที่จัดให้ ห้องสมุด (บาท)	หนังสือ (เล่ม)	ผู้ใช้ (คน)	การยืม-คืน (เล่ม)	การจัดกิจกรรมใน ห้องสมุด (ครั้ง)
2553	40,698	116	326	113	25

การแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร ดำเนินการโดยการแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยการประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาคหนังสือ

การสนับสนุนบรรณารักษ์ในด้านความรู้ทางบรรณารักษ์ ให้เรียนรู้เอง และส่งอบรมสนับสนุนห้องสมุดในด้านให้นักเรียนไปช่วยงานห้องสมุดโดยให้นโยบายด้านการดูแลเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่เป็นนักเรียนและครูด้านขวัญและกำลังใจ

การให้ความสำคัญต่อห้องสมุด กำหนดให้ครูผู้สอนวางแผนการสอนโดยมีกิจกรรมที่จะต้องนำนักเรียนมาใช้ห้องสมุด สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมเล่านิทานหรือแนะนำหนังสือในห้องสมุดสัปดาห์ละครั้ง กำหนดให้บรรณารักษ์สอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนทุกชั้นเรียนในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนให้มีการหมุนเวียนหนังสืออ่านในห้องเรียน สนับสนุนนักเรียนให้มีการจัดตั้งชมรมห้องสมุด โดยปกติห้องสมุดจะให้บริการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 11.30-12.30 น. แนวปฏิบัติได้กำหนดให้ครูทุกสาขาวิชานำนักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด และครูได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ครูและนักเรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรม

การปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด มีการพัฒนาสถานที่ภายในห้องสมุดเป็นระยะ ได้แก่ ทาสีปรับขยายห้อง จัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นหาหนังสือเพิ่มเติม จัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นหาอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม สนับสนุนโปรแกรมห้องสมุดเพื่อใช้ในการค้นหาหนังสือ สนับสนุนการจัดหาหนังสือ สื่ออื่น ๆ เข้าห้องสมุด มีนโยบายการจ้างครูบรรณารักษ์ แนวทางการจัดมุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา) การหาแหล่งสนับสนุนจากชุมชน โดยขอความร่วมมือ จาก วัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน

ปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนความสำเร็จของห้องสมุด ประกอบด้วยปัจจัยด้านครูผู้สอน เพราะถ้านโยบายดี ห้องสมุดดี แต่บุคลากรที่เป็นครูไม่สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ หรือเกิดทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมา การดำเนินงานที่ผ่านกิจกรรมที่มีห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นความสำเร็จของห้องสมุดก็จะเกิดขึ้นได้ยาก เพราะถ้าการใช้ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเวลาพักกลางวัน ถือได้ว่าเป็นเวลาที่น้อยมาก

ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ประสบ ได้แก่ ด้านงบประมาณ งบประมาณเป็นงบจัดสรรรายปี งบประมาณมีข้อจำกัดในเรื่องการเบิกจ่าย ทำให้การพัฒนาในระบบหน่วยงานราชการเป็นไปอย่างล่าช้าและในแต่ละปีได้รับงบประมาณน้อย ด้านบุคลากร ผู้รับผิดชอบมีภาระงานที่ไม่ใช่งานห้องสมุดอย่างเดียว มีภาระงานสอน และงานพิเศษ อื่น ๆ มาก ทำให้ต้องเปิดบริการห้องสมุด เพียงวันละ 1 ชั่วโมง ทำให้การให้บริการของบุคลากรได้ไม่เต็มที่ ด้านอาคารสถานที่ เนื่องจากอาคารห้องสมุดอยู่ชั้นล่างสุด ดินพื้นดินทำให้มีปัญหาด้านความชื้นเป็นส่วนใหญ่ในเวลาฝนตก แต่ทางโรงเรียนได้วางแผนพัฒนาและหาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป ส่วนความกว้างขวางของห้องสมุดถือว่ายังไม่เพียงพอ ต้องหาทางขยับขยายให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว

สถานภาพของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา จำนวน 343 คน แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน พฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความพึงพอใจในการบริการห้องสมุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา ปรากฏผลดังนี้

1. นิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา

พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับจริงหรือมาก ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความรู้ใหม่ ๆ จากการอ่านหนังสือ อยู่ในระดับจริงหรือมาก ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมา เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเสร็จแล้ว มักเก็บวางเป็นระเบียบ และ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับจริงหรือมาก ($\bar{X} = 3.19$) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 นิสัยรักการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมักยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนไปอ่าน	2.56	0.63	จริง
2. นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน	2.22	0.64	ไม่จริง
3. เวลาว่างช่วงพักกลางวัน นักเรียนจะไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด	2.48	0.70	ไม่จริง
4. นักเรียนหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติมบทเรียนในแต่ละวิชา	2.73	0.64	จริง
5. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน	2.80	0.67	จริง
6. นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง	2.99	0.64	จริง
7. นักเรียนรู้สึกใช้เวลาหมดอย่างรวดเร็วเมื่ออ่านหนังสือ	2.84	0.78	จริง

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
8. นักเรียนชอบอ่านหนังสือใหม่ในห้องสมุดของโรงเรียน	2.88	0.76	จริง
9. นักเรียนชอบไปห้องสมุด เพราะมีหนังสือหลากหลายประเภทให้เลือกอ่าน	2.95	0.72	จริง
10. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเสร็จแล้ว มักเก็บวางเป็นระเบียบ	3.19	0.67	จริง
11. เมื่อนักเรียนเกิดความสงสัยในเรื่องใด จะหาหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น มาอ่านให้หายสงสัย	2.99	0.64	จริง
12. นักเรียนคอยดูแลหนังสือไม่ให้ชำรุดเสียหาย	3.10	0.63	จริง
13. นักเรียนและเพื่อนแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน	2.85	0.73	จริง
14. นักเรียนชอบจดบันทึกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่น่าสนใจจากหนังสือที่อ่าน	2.69	0.75	จริง
15. นักเรียนจะคุยหรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่อ่านให้เพื่อนฟัง	2.86	0.72	จริง
16. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	3.19	0.56	จริง
17. นักเรียนได้ความรู้ใหม่ๆ จากการอ่านหนังสือ	3.41	0.63	จริง
รวม	2.86	0.34	จริง

2. ด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา

2.1 การเข้าใช้ห้องสมุดพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย สัปดาห์ละ 1-2 วัน จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 รองลงมาในระดับปานกลาง สัปดาห์ละ 3-4 วัน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 และ ในระดับมาก สัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

2.2 วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียน พบว่านักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือมากที่สุด จำนวน 268 คน รองลงมาคือเพื่อศึกษาค้นคว้า จำนวน 241 คน เพื่อทำการบ้าน จำนวน 108 คน และอื่นๆ จำนวน 32 คน

2.3 การยืมหนังสือของห้องสมุด พบว่านักเรียนยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดไม่บ่อย มีจำนวนมากที่สุด 230 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 ที่ไม่เคยยืมหนังสือในห้องสมุด มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 ส่วนที่มีการยืมหนังสือบ่อยครั้ง มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60

2.4 ประเภทของหนังสือที่นักเรียนชอบอ่าน พบว่า นักเรียนในมัธยมศึกษาชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมากที่สุด มีจำนวน 250 คน รองลงมาคือ ความรู้ทั่วไป จำนวน 216 คน นิทาน 199 คน นิยาย จำนวน 180 คน เรื่องสั้น จำนวน 149 คน เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ 104 คน และอื่น ๆ จำนวน 45 คน ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบริการของห้องสมุด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับพอใจมาก ($\bar{X}=2.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจห้องสมุดอยู่ในระดับพอใจมากเกือบทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อแรก คือ ห้องสมุดมีความสะอาดและน่าเข้าใช้ ($\bar{X}=3.30$) รองลงมา นักเรียนสามารถหยิบหนังสือจากชั้นได้ง่าย ($\bar{X}=3.22$) และห้องสมุดเงียบสงบ ($\bar{X}=3.05$) ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จำนวนหนังสือที่อยู่ในห้องสมุดมีเพียงพอ	2.85	0.70	พอใจมาก
2. มีหนังสือใหม่เข้ามาในห้องสมุดเสมอ	2.60	0.71	พอใจมาก
3. หนังสือไม่ชำรุดฉีกขาด	2.95	0.75	พอใจมาก
4. จำนวนเก้าอี้หรือที่นั่งมีเพียงพอ	2.83	0.83	พอใจมาก
5. จำนวนพื้นที่ของห้องสมุดไม่คับแคบ	2.78	0.78	พอใจมาก
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ค้นหาหนังสือมีเพียงพอ	2.42	0.85	พอใจน้อย
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้สืบค้นอินเทอร์เน็ตมีเพียงพอ	2.48	0.84	พอใจน้อย
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุดเหมาะสม	2.81	0.78	พอใจมาก
9. มีครูช่วยเหลือนำในในห้องสมุดอย่างดี	2.86	0.81	พอใจมาก
10. หยิบหนังสือจากชั้นได้ง่าย	3.22	0.69	พอใจมาก
11. ห้องสมุดมีความสะอาดและน่าเข้าใช้	3.30	0.62	พอใจมาก
12. ห้องสมุดมีความเงียบสงบ	3.05	0.71	พอใจมาก
13. จำนวนหนังสือที่ให้ยืมออกนอกห้องสมุดมีเพียงพอ	2.76	0.78	พอใจมาก
14. ระยะเวลาที่ให้ยืมมีเพียงพอ	2.86	0.78	พอใจมาก
รวม	2.84	0.39	พอใจมาก

แบบสอบถามแบบปลายเปิดของนักเรียนมัธยมศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้ (1) ด้านกายภาพของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้มีคอมพิวเตอร์ใช้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 21 คน อยากให้มีบริเวณกว้างขวางและสะอาดกว่านี้ จำนวน 18 คน อยากให้ติดเครื่องปรับอากาศ จำนวน 15 คน อยากให้มีชั้นหนังสือที่สามารถหยิบหนังสือได้สะดวก จำนวน 10 คน อยากให้เพิ่มจำนวนโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งอ่านหนังสือ จำนวน 12 คน (2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย อยากให้มีหนังสือใหม่เข้ามา จำนวน 22 คน (3) ด้านการบริการของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้ขยายเวลาเปิด-ปิด เพิ่มขึ้นอีก จำนวน 6 คน อยากให้มีการขยายเวลาในการยืม-คืนหนังสือเพิ่มขึ้น จำนวน 14 คน อยากให้ห้องสมุดหรือคุณครูมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน จำนวน 15 คน

4. ความคิดเห็นของครูโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด

4.1 การให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด

ช่วงก่อนการพัฒนาห้องสมุด ครูให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณารายชื่อจะพบว่าครูมีความเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$) รองลงมา มีความคิดเห็นว่าการสนับสนุนให้มีการพัฒนาห้องสมุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) และ นโยบายการพัฒนาห้องสมุดของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดครู

การสนับสนุน	\bar{X}	S.D	แปลผล
ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน	4.73	0.52	มากที่สุด
นโยบายการพัฒนาห้องสมุดของผู้บริหาร	4.37	0.72	มาก
สนับสนุนให้มีการพัฒนาห้องสมุด	4.43	0.68	มาก
สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	4.27	0.74	มาก
รวม	4.45	0.50	มาก

สำหรับบทบาทของครูในการดำเนินงานพัฒนาห้องสมุด ครูมีความคิดเห็นว่ามีบทบาทในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาห้องสมุด จำนวน 18 คน เข้าร่วมวางแผนงานการพัฒนาห้องสมุด จำนวน 10 คน และช่วยเหลือในเรื่องการติดต่อประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน จำนวน 9 คน กำหนดให้นักเรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบไปช่วยทำงาน เมื่อเริ่มการพัฒนา จำนวน 6 คน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการห้องสมุด จำนวน 4 คน ช่วยเหลือในเรื่องการระดมทุน เช่นขอรับบริจาค จำนวน 1 คน

ระหว่างดำเนินการพัฒนาห้องสมุด (Process) ครูเป็นบุคคลที่ร่วมกิจกรรมการพัฒนาในฐานะกรรมการเช่น ให้การสนับสนุนในการเป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 20 คน เป็นกรรมการฝ่ายประเมินผล จำนวน 6 คน ร่วมสังเกตการณ์จัดหาทุน ดูแลระบบโปรแกรมห้องสมุด จำนวน 1 คน และในฐานะครูที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการฯ แต่ได้ให้การสนับสนุนโดยให้คำปรึกษา แนะนำ ในการทำงาน เช่น การจัดสถานที่ และตกแต่งภายในห้องสมุด จำนวน 21 คน สนับสนุนให้นักเรียนมาช่วยงานห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง จำนวน 17 คน และช่วยในการคัดเลือกหนังสือ จำนวน 16 คน เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับ “การใช้ห้องสมุด” จำนวน 11 คน

4.2 ด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครู

4.2.1 การเข้าใช้ห้องสมุด พบว่าครูเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย สัปดาห์ละ 1-2 วัน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาในระดับปานกลางสัปดาห์ละ 3-4

วัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และในระดับมากสัปดาห์ละ 5 วัน จำนวนละ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

4.2.2 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่าครูเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า จำนวน 29 คน รองลงมาเตรียมการสอน จำนวน 18 คน และอ่านหนังสือเพื่อความบันเทิง จำนวน 16 คน

4.2.3 ความถี่ในการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด พบว่าครูยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด นานๆ ครั้ง มากที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมาไม่เคยยืม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และที่มีการยืมบ่อยครั้ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30

4.2.4 ประเภทของหนังสือที่เลือกอ่าน พบว่าครูชอบอ่านหนังสือประเภทตำราวิชาการ และความรู้ทั่วไป มากที่สุด จำนวน 21 คน เท่ากัน รองลงมา เรื่องสั้น จำนวน 14 คน คู่มือประกอบอาชีพ จำนวน 13 คน นิยาย จำนวน 12 คน และ อื่น ๆ จำนวน 8 คน

4.2.5 ความถี่ของการนำนักเรียนมาจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนในห้องสมุด พบว่า ครูมีการนำนักเรียนมาจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนในห้องสมุด นานๆ ครั้ง มากที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมาไม่เคยนำนักเรียนมาจัดกิจกรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และที่มีการนำนักเรียนมาจัดกิจกรรม บ่อยครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

4.3 ด้านความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุด พบว่าครูโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยามีความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.94$) เมื่อพิจารณารายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อแรก มีดังนี้ สภาพความเรียบร้อยของชั้นวางหนังสือ ($\bar{X}=3.47$) บริเวณที่นั่งอ่านสะอาด เรียบร้อย ($\bar{X}=3.43$) และมนุษยสัมพันธ์ของผู้ให้บริการ ($\bar{X}=3.33$) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของครูโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา

ข้อความถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จำนวนหนังสือที่ในห้องสมุดมีเพียงพอ	2.77	0.73	มาก
2. ความทันสมัยของหนังสือในห้องสมุด	3.07	0.69	มาก
3. สภาพตัวเล่มหนังสือ (เก่า ชำรุด)	2.13	0.68	น้อย
4. จำนวนที่นั่งอ่าน	2.73	0.58	มาก
5. จำนวนพื้นที่โดยรวมของห้องสมุด	2.80	0.66	มาก
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการค้นหาหนังสือ	2.60	0.68	มาก
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการสืบค้นอินเทอร์เน็ต	2.70	0.65	มาก
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุด	2.47	0.57	น้อย
9. การมีส่วนร่วมในการแนะนำหนังสือเข้าห้องสมุด	2.70	0.70	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อความถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
10. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน	3.07	0.64	มาก
11. ความสะดวกในการหยิบตัวเล่มจากชั้น	3.20	0.55	มาก
12. สภาพความเรียบร้อยของชั้นวางหนังสือ	3.47	0.51	มาก
13. บริเวณที่นั่งอ่านสะอาด/เรียบร้อย	3.43	0.50	มาก
14. ความเงียบสงบในห้องสมุด	3.27	0.64	มาก
15. แสงสว่างในห้องสมุด	2.90	0.66	มาก
16. ความสะดวกของเคาน์เตอร์บริการยืม-คืน	3.23	0.63	มาก
17. ป้ายประกาศ/ประชาสัมพันธ์กิจกรรม	3.10	0.71	มาก
18. มนุษย์สัมพันธ์ของผู้ให้บริการ	3.33	0.55	มาก
19. จำนวนหนังสือที่ให้ยืม	2.80	0.66	มาก
20. ระยะเวลาในการให้ยืม	2.97	0.56	มาก
รวมทั้งหมด	2.94	0.32	มาก

สำหรับแบบสอบถามแบบปลายเปิดของบุคลากรครูโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ (1) ด้านกายภาพของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 14 คน อยากให้มีบริเวณกว้างขวาง และสะอาดกว่านี้ จำนวน 12 คน อยากให้ติดเครื่องปรับอากาศ จำนวน 10 คน (2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย อยากให้ห้องสมุดมีหนังสือใหม่เข้ามา จำนวน 13 คน (3) ด้านการบริการของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้ห้องสมุดขยายเวลาเปิด-ปิด เพิ่มขึ้นอีก จำนวน 15 คน อยากให้ครูผู้สอนมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 12 คน

ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง

โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ไทย จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2514 สังกัด กองพุทธศาสนาศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีผู้จัดการโรงเรียน 1 คน ครูใหญ่ 1 คน และผู้ช่วยครูใหญ่ 2 คน ปัจจุบันมีผู้จัดการโรงเรียน คือ พระอธิการวิทยา จิตตธมโม เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนครูผู้สอน จำนวน 14 คน นักเรียน จำนวน 109 คน อายุของบุคลากรครูที่ให้การสนับสนุน ตั้งแต่ 25-39 ปี ประสบการณ์ในการสอนของบุคลากรครู 1-12 ปี ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 7 คน และระดับปริญญา

โท จำนวน 1 คน สาขาวิชาที่ครูสำเร็จการศึกษา ได้แก่ ชีววิทยา นิเทศศิลป์ การสอนคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา อังกฤษธุรกิจ

ห้องสมุดตั้งเป็นอาคารเดี่ยว ขนาดของห้องสมุดมีเนื้อที่จำนวน 331 ตารางเมตร จำนวนที่นั่งอ่านหนังสือ มีโต๊ะ 9 ตัว เก้าอี้ 65 ตัว คอมพิวเตอร์สำหรับใช้งาน จำนวน 6 เครื่อง คอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้น จำนวน 5 เครื่อง และสำหรับลงทะเบียน จำนวน 1 เครื่อง สภาพชั้นหนังสือและสภาพห้องสมุดโดยรวม อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มั่นคงแข็งแรง กว้างขวาง สะอาดเรียบร้อยดี

การสนับสนุนของผู้บริหาร ผู้บริหารมีนโยบาย มีแผนพัฒนาห้องสมุด และมีวัตถุประสงค์โดยเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ และขยายเนื้อที่ การบริหารห้องสมุดขึ้นตรงกับฝ่ายบริหาร

ผู้รับผิดชอบห้องสมุด คือครู ภาระงานที่กำหนดให้ครูบรรณารักษ์ โดยทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ ภาระงานสอน (โดยสอนสัปดาห์ละ 16 คาบ) และงานอื่น ๆ

จำนวนงบประมาณที่ได้รับในช่วงปีที่ผ่านมา

ปี	จำนวน				
	งบประมาณที่จัดให้ห้องสมุด (บาท)	หนังสือ (เล่ม)	ผู้ใช้ (คน)	การยืม-คืน (เล่ม)	การจัดกิจกรรมในห้องสมุด (ครั้ง)
2553	56,259.84	10,700	17,431	-	2 ครั้ง
2552	50,000	10,609	30,351	-	2 ครั้ง
2551	50,000	10,042	53,614	-	3 ครั้ง

การแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร ดำเนินการโดย ศูนย์คุณธรรม

การสนับสนุนบรรณารักษ์ในด้านความรู้ทางบรรณารักษ์ ศึกษาหาความรู้จากงานเก่าต่าง ๆ และผู้มีความรู้ การสนับสนุนห้องสมุดในด้านบุคลากร ให้ครูในโรงเรียนไปช่วยงานห้องสมุด และให้นักเรียนไปช่วยงานห้องสมุดในนามชุมนุมห้องสมุดและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม

การให้ความสำคัญต่อห้องสมุด กำหนดให้ครูผู้สอนวางแผนการสอน มีกิจกรรมที่จะต้องนำนักเรียนมาใช้ห้องสมุด ให้กำหนดในแผนการสอนและนำนักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุด สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมเล่านิทาน หรือแนะนำหนังสือ ในห้องสมุดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง กำหนดให้บรรณารักษ์สอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนทุกชั้นเรียนในช่วงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนให้มีการหมุนเวียนหนังสืออ่านในห้องเรียน สนับสนุนนักเรียนให้มีจัดตั้งชมรมห้องสมุด กำหนดให้ห้องสมุดเปิดบริการทั้งในและนอกเวลาราชการ โดย จันทร์-ศุกร์ เปิดบริการเวลา 08.15-16.00 และ 19.00-20.30 เสาร์-อาทิตย์ เปิดบริการเวลา 09.00-11.00 น., 13.00-15.00 น. และ 19.00-20.30

การปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด มีการพัฒนาสถานที่ภายในห้องสมุดเป็นระยะ ได้แก่ ทาสี ปรับขยายห้องอื่น ๆ เช่น เพิ่มชั้น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ มีการจัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นหาหนังสือเพิ่มเติม จัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม สนับสนุนโปรแกรมห้องสมุดเพื่อใช้ในการค้นหาหนังสือ สนับสนุนการจัดหาหนังสือ สื่ออื่น ๆ เข้าห้องสมุด การแสวงหาแหล่งสนับสนุน

จากชุมชนหรือที่อื่น ๆ โดยขอความร่วมมือ/การสนับสนุนของรัฐเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุน เช่น เครือข่ายระหว่างโรงเรียน

ปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนความสำเร็จของห้องสมุด กระบวนการสร้างนิสัยส่งเสริมการอ่าน เช่น การสร้างห้องสมุดเพื่อส่งเสริมนิสัย วิเคราะห์นิสัยและพฤติกรรมกรรมการอ่าน บรรจุนิสัยรักการอ่านเข้าในหลักสูตร ให้ครูบรรณารักษ์บรรจุกิจกรรมเข้าไปในห้องสมุด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอ่าน และสร้างต้นแบบการอ่าน

ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ประสบ ได้แก่ ด้านบุคลากร คือขาดบุคลากรที่ดูแลอย่างต่อเนื่องและไม่มีบุคลากรที่ตรงกับสาขาวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง

สถานภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนมงคลวิทยา จำนวน 109 คน แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน พฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความพึงพอใจในการบริการของห้องสมุด ปรากฏผลดังนี้

1. นิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนมงคลวิทยา พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนมงคลวิทยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับจริง ($\bar{X} = 2.98$) โดยนักเรียนมีความรู้ใหม่ๆ จากการอ่านหนังสืออยู่ในระดับจริงมาก ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือนักเรียน ชอบอ่านหนังสือใหม่ในห้องสมุดของโรงเรียน อยู่ในระดับจริง ($\bar{X} = 3.47$) และนักเรียนชอบไปห้องสมุด เพราะมีหนังสือหลากหลายประเภทให้เลือกอ่าน อยู่ในระดับจริง ($\bar{X} = 3.35$) ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 นิสัยรักการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนมงคลวิทยา

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมักยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนไปอ่าน	2.89	0.75	จริง
2. นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน	2.78	0.71	จริง
3. เวลาว่างช่วงพักกลางวัน นักเรียนจะไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด	2.06	0.83	ไม่จริง
4. นักเรียนหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติมบทเรียนในแต่ละวิชา	2.81	0.70	จริง
5. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน	3.22	0.61	จริง
6. นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง	3.06	0.74	จริง
7. นักเรียนรู้สึกเวลาหมดอย่างรวดเร็วเมื่ออ่านหนังสือ	3.26	0.69	จริง
8. นักเรียนชอบอ่านหนังสือใหม่ในห้องสมุดของโรงเรียน	3.47	0.74	จริง
9. นักเรียนชอบไปห้องสมุด เพราะมีหนังสือหลากหลายประเภทให้เลือกอ่าน	3.35	0.61	จริง

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
10. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเสร็จแล้ว มักเก็บวางเป็นระเบียบ	3.12	0.72	จริง
11. เมื่อนักเรียนเกิดความสงสัยในเรื่องใด จะหาหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น มาอ่านให้หายสงสัย	2.92	0.68	จริง
12. นักเรียนคอยดูแลหนังสือไม่ให้ชำรุดเสียหาย	2.96	0.72	จริง
13. นักเรียนและเพื่อนแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน	2.83	0.88	จริง
14. นักเรียนชอบจดบันทึกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่น่าสนใจจากหนังสือที่อ่าน	2.61	0.81	จริง
15. นักเรียนจะคุยหรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่อ่านให้เพื่อนฟัง	2.91	0.81	จริง
16. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	2.88	0.69	จริง
17. นักเรียนได้ความรู้ใหม่ๆ จากการอ่านหนังสือ	3.57	0.53	จริงมาก
รวม	2.98	0.32	จริง

2. ด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนมงคลวิทยา

2.1 การเข้าใช้ห้องสมุดพบว่านักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดระดับมากสัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 ระดับปานกลาง สัปดาห์ 3-4 วัน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 โรงเรียนระดับน้อยสัปดาห์ละ 1-2 วัน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10 ตามลำดับ

2.2 วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียน พบว่านักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ จำนวน 91 คน คน รองลงมาคือ เพื่อศึกษาค้นคว้า จำนวน 88 คน เพื่อทำการบ้าน จำนวน 69 คน และอื่น ๆ จำนวน 24 คน

2.3 การยืมหนังสือของห้องสมุด พบว่าจำนวนนักเรียนยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ไม่บ่อยมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 ไม่เคยยืมเลย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และ บ่อยครั้ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80

2.4 ประเภทของหนังสือที่นักเรียนชอบอ่าน พบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชอบอ่านการ์ตูน จำนวน 90 คน ความรู้ทั่วไป จำนวน 81 คน นิยาย จำนวน 77 คน นิทาน จำนวน 67 คน เรื่องสั้น และหนังสือเกี่ยวกับอาชีพ จำนวน 55 คน เท่ากัน อื่น ๆ จำนวน 48 คน

3. ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนมงคลวิทยา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบริการของห้องสมุด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับพอใจมากหรือมาก ($\bar{X}=2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใจมากที่สุดหรือมากที่สุด คือ จำนวนเก้าอี้หรือที่นั่งมีเพียงพอ ($\bar{X}=3.56$) รองลงมาเป็นระดับพอใจมากหรือมาก คือ จำนวนพื้นที่ของห้องสมุดไม่คับแคบ ($\bar{X}=3.28$) และ จำนวนหนังสือที่ในห้องสมุดมีเพียงพอ ($\bar{X}=3.16$) ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุด

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จำนวนหนังสือที่อยู่ในห้องสมุดมีเพียงพอ	3.16	0.82	พอใจมาก
2. มีหนังสือใหม่เข้ามาในห้องสมุดเสมอ	2.52	0.78	พอใจมาก
3. หนังสือไม่ชำรุดฉีกขาด	2.78	0.71	พอใจมาก
4. จำนวนเก้าอี้หรือที่นั่งมีเพียงพอ	3.56	0.80	พอใจมากที่สุด
5. จำนวนพื้นที่ของห้องสมุดไม่คับแคบ	3.28	0.85	พอใจมาก
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ค้นหาหนังสือมีเพียงพอ	2.23	0.92	พอใจน้อย
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้สืบค้นอินเทอร์เน็ตมีเพียงพอ	2.06	0.92	พอใจน้อย
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุดเหมาะสม	2.83	0.94	พอใจมาก
9. มีครูช่วยเหลือนำในในห้องสมุดอย่างดี	2.71	0.88	พอใจมาก
10. หยิบหนังสือจากชั้นได้ง่าย	3.10	0.78	พอใจมาก
11. ห้องสมุดมีความสะอาดและน่าเข้าไปใช้	3.16	0.66	พอใจมาก
12. ห้องสมุดมีความเงียบสงบ	3.02	0.83	พอใจมาก
13. จำนวนหนังสือที่ให้ยืมออกนอกห้องสมุดมีเพียงพอ	2.94	0.96	พอใจมาก
14. ระยะเวลาที่ให้ยืมมีเพียงพอ	2.89	0.96	พอใจมาก
รวม	2.87	0.42	พอใจมาก

สำหรับแบบสอบถามแบบปลายเปิดของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนมงคลวิทยา มีข้อเสนอแนะดังนี้ (1) ด้านกายภาพของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้มีคอมพิวเตอร์ สำหรับใช้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 42 คน อยากให้มีบริเวณกว้างขวาง และสะอาดกว่านี้ จำนวน 23 คน อยากให้ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ จำนวน 20 คน อยากให้มีการชั้นหนังสือที่สามารถหยิบหนังสือได้สะดวก จำนวน 16 คน อยากให้เพิ่มจำนวนโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่านหนังสือ จำนวน 12 คน (2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย อยากให้มีหนังสือใหม่เข้ามา จำนวน 32 คน (3) ด้านการบริการของห้องสมุด ประกอบด้วย อยากให้ห้องสมุดขยายเวลาเปิด-ปิด เพิ่มขึ้นอีก จำนวน 20 คน อยากให้มีการขยายเวลาในการยืม-คืนหนังสือเพิ่มขึ้น จำนวน 18 คน อยากให้ห้องสมุดหรือคุณครูมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน จำนวน 15 คน

4. ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมงคลวิทยาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด

4.1 การให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด

ช่วงก่อนการพัฒนาห้องสมุดครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.63) เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่าบุคลากรครูมีเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 5.00) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ข้อ คือ นโยบายการพัฒนาห้องสมุดของผู้บริหาร สนับสนุนให้มีการพัฒนาห้องสมุด และ

สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$) เท่ากัน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดครู

การสนับสนุน	\bar{X}	S.D	แปลผล
ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
นโยบายการพัฒนาห้องสมุดของผู้บริหาร	4.50	0.54	มาก
สนับสนุนให้มีการพัฒนาห้องสมุด	4.50	0.54	มาก
สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	4.50	0.76	มาก
รวม	4.63	0.38	มาก

สำหรับบทบาทของครูในการดำเนินงานพัฒนาห้องสมุด ครูมีความคิดเห็นว่า บทบาทในด้านให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาห้องสมุด จำนวน 6 คน เข้าร่วมวางแผนงานการพัฒนาห้องสมุด จำนวน 5 คน และกำหนดให้นักเรียนในชั้นที่รับผิดชอบไปช่วยทำงาน เมื่อเริ่มการพัฒนา จำนวน 4 คน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการห้องสมุด จำนวน 3 คน ช่วยเหลือในเรื่องการติดต่อประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน จำนวน 1 คน

ระหว่างดำเนินงานการพัฒนาห้องสมุด (Process) ครูเป็นบุคคลที่ร่วมกิจกรรมการพัฒนาในฐานะกรรมการฯ เช่น ได้ให้การสนับสนุนในการเป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 4 คน เป็นกรรมการฝ่ายประเมินผล จำนวน 1 คน ในฐานะครูที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการฯ ได้ให้การสนับสนุนโดยให้คำปรึกษา แนะนำ ในการทำงาน เช่น การจัดสถานที่ และ ตกแต่งภายในห้องสมุด จำนวน 6 คน ช่วยในการคัดเลือกหนังสือ เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับ “การใช้ห้องสมุด” จำนวน 4 คน เท่ากัน และสนับสนุนให้นักเรียนมาช่วยงานห้องสมุดต่อเนื่อง จำนวน 2 คน

4.2 ด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครูโรงเรียนมงคลวิทยา

4.2.1 การเข้าใช้ห้องสมุด พบว่าครูเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียนในระดับน้อยมากที่สุด สัปดาห์ละ 1-2 วัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 และรองลงมาในระดับปานกลาง สัปดาห์ละ 3-4 วัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50

4.2.2 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่าครูเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า จำนวน 8 คน เตรียมการสอน จำนวน 5 คน และอ่านหนังสือเพื่อความบันเทิง จำนวน 2 คน

4.2.3 ความถี่ในการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด พบว่าครูมีการยืมหนังสือนาน ๆ ครั้ง มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ที่มีการยืมบ่อยครั้ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

4.2.4 ประเภทของหนังสือที่เลือกอ่าน พบว่าครูชอบอ่านหนังสือประเภทความรู้ทั่วไป จำนวน 7 คน ตำรา/วิชาการ จำนวน 6 คน เรื่องสั้นและคู่มือประกอบอาชีพ จำนวน 3 คน เท่ากัน นิยายและอื่น ๆ จำนวน 1 คน เท่ากัน

4.2.5 ความถี่ของการนำนักเรียนมาจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนในห้องสมุด พบว่า ครูนำนักเรียนมาจัดกิจกรรมนานๆ ครั้ง มากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และที่นำนักเรียนมาจัดกิจกรรม บ่อยครั้ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

4.3 ด้านความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดพบว่าครูมีความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.14$) เมื่อพิจารณารายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันจำนวน 4 ข้อ ดังนี้ จำนวนพื้นที่โดยรวมของห้องสมุด บริเวณที่นั่งอ่านสะอาด/เรียบร้อย ความเงียบสงบในห้องสมุด แสงสว่างในห้องสมุด ($\bar{X}=3.50$) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของครูโรงเรียนมงคลวิทยา

ข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จำนวนหนังสือที่ในห้องสมุดมีเพียงพอ	3.38	0.52	มาก
2. ความทันสมัยของหนังสือในห้องสมุด	2.88	0.35	มาก
3. สภาพตัวเล่มหนังสือ (เก่า ชำรุด)	2.38	0.52	น้อย
4. จำนวนที่นั่งอ่าน	3.38	0.52	มาก
5. จำนวนพื้นที่โดยรวมของห้องสมุด	3.50	0.54	มากที่สุด
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการค้นหาหนังสือ	2.75	0.46	มาก
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการสืบค้นอินเทอร์เน็ต	2.50	0.54	มาก
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุด	3.25	0.46	มาก
9. การมีส่วนร่วมในการแนะนำหนังสือเข้าห้องสมุด	2.75	0.71	มาก
10. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน	3.00	0.54	มาก
11. ความสะดวกในการหยิบตัวเล่มจากชั้น	3.25	0.46	มาก
12. สภาพความเรียบร้อยของชั้นวางหนังสือ	3.25	0.46	มาก
13. บริเวณที่นั่งอ่านสะอาด/เรียบร้อย	3.50	0.54	มากที่สุด
14. ความเงียบสงบในห้องสมุด	3.50	0.54	มากที่สุด
15. แสงสว่างในห้องสมุด	3.50	0.54	มากที่สุด
16. ความสะดวกของเคาน์เตอร์บริการยืม-คืน	3.38	0.74	มาก
17. ป้ายประกาศ/ประชาสัมพันธ์กิจกรรม	3.00	0.76	มาก
18. มนุษย์สัมพันธ์ของผู้ให้บริการ	3.25	0.46	มาก
19. จำนวนหนังสือที่ให้ยืม	3.00	0.54	มาก
20. ระยะเวลาในการให้ยืม	3.38	0.52	มาก
รวมทั้งหมด	3.14	0.20	มาก

สำหรับแบบสอบถามแบบปลายเปิดของครูโรงเรียนมงคลวิทยา มีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) ด้านกายภาพของห้องสมุด อยากให้มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 6 คน
- (2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยากให้ห้องสมุดมีหนังสือใหม่เข้ามา จำนวน 5 คน
- (3) ด้านการบริการของห้องสมุด อยากให้ห้องสมุดมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน จำนวน 5 คน

บทที่ 5

การอภิปรายผล

โครงการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย การติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุด 2 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนชนบทแก้ว วิทยา จังหวัดสระแก้ว ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ของสามเณร โดยใช้กระบวนการ การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการและ พิจารณางบชี้ถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการด้วยวิธีการประเมินแบบซิปปี้ (CIPP model)

ผลการประเมินแบบซิปปี้

1. ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน

สรุปได้ว่าสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ดำเนินการตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยดำเนินกิจกรรมแก่ห้องสมุด โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ประกอบด้วย

1.1 ด้านการปรับปรุงทางกายภาพ ได้แก่ การปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้งภายในและ ภายนอกห้องสมุดให้มีชีวิต น่าเข้าใช้ ตั้งแต่ บริเวณโดยรอบห้องสมุด ทาสีห้องสมุด บริเวณที่นั่งอ่าน หนังสือ ชั้นวางหนังสือ ป้ายประชาสัมพันธ์การใช้ห้องสมุด ป้ายบอกหมวดหมู่หนังสือ ติดไฟฟ้าเพิ่ม ในบางจุด ปรับขยายห้องสมุด เป็นต้น

1.2 การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ได้แก่ การจัดหาหนังสือ วัสดุห้องสมุด ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนและสอดคล้องกับชุมชนโดยรอบ ตลอดจนเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายซีดี ชั้นวางหนังสือ เป็นต้น

1.3 การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดและการสร้างฐานข้อมูลทรัพยากร สารสนเทศทั้งทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นของเดิมของห้องสมุดและสำนักหอสมุดกลางจัดหาให้ ภายหลังรวมทั้งประทับตรา ติดสันหนังสือ ติดบาร์โค้ดหนังสือ

1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ การส่งเสริมการอ่านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การสอนศิลปะ การเล่าเรื่องหนังสือ การสืบค้นหาหนังสือ ทักษะการรู้สารสนเทศ การ ช่อมหนังสือ ปลุกฝังการมีจิตอาสา มีคุณธรรมให้แก่นักเรียนและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.5 การจัดการอบรมความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่ครู ผู้ปฏิบัติหน้าที่ บรรณารักษ์รวมทั้งครูและนักเรียนช่วยงานห้องสมุด เพื่อให้การดำเนินการห้องสมุดเป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง มิฉะนั้นจะทำให้ไม่มีผู้ใดประสงค์จะช่วยงานของห้องสมุดโรงเรียน เช่น การสร้างฐานข้อมูล และวัสดุ การวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ การเตรียมตัวเล่มก่อนออกบริการ การจัดหนังสือชั้นชั้น การ สืบค้นหนังสือในห้องสมุด เป็นต้น

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียน ความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณ ดังนี้

2.1 ด้านความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีแผนพัฒนาห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษรและจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุดโดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ห้องสมุดทั้ง 2 แห่งผู้บริหารสนับสนุนห้องสมุดในด้านให้ครูและนักเรียนเข้าไปช่วยงานห้องสมุดและส่งเสริมกระตุ้นให้ครู นักเรียนใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยามีโครงการความร่วมมือกับห้องสมุดประชาชนเทศบาลจังหวัดระยองโดยนำเอาหนังสือหมุนเวียนมาบริการให้แก่พระภิกษุ สามเณร โรงเรียนควรให้ขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครูบรรณารักษ์ให้มากขึ้น ซึ่งการตั้งเป็นคณะกรรมการ เพื่อมิให้ครูผู้รับผิดชอบรู้สึกเบื่อหน่ายในงานห้องสมุด (มณีรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ. 2541: 280)

2.2 ด้านความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียนพบว่าโรงเรียนทั้ง 2 แห่งครูที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลห้องสมุดมีภาระงานสอนและงานพิเศษอื่น ๆ มาก ทำให้มีเวลาในการดำเนินงานห้องสมุดน้อยและไม่มีความรู้ตรงกับวิชาชีพ ห้องสมุดเปิด-ปิดได้บางเวลาเท่านั้น แต่ครูในโรงเรียนก็มีโอกาสให้การสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุดโดยให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดกายภาพ คัดเลือกหนังสือ เข้าร่วมอบรมการใช้ห้องสมุดตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนมาช่วยงานห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการจัดสรรงบประมาณทั้ง 2 โรงเรียนมีงบประมาณจำกัดไม่เพียงพอที่จะจ้างบุคลากรสายวิชาชีพมาดูแลห้องสมุด

ส่วนโรงเรียนมงคลวิทยา ไม่มีการกำหนดงบประมาณให้กับห้องสมุดหากต้องการอะไรให้ขออนุมัติเป็นคราว ๆ แก้ปัญหาโดยแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร เช่นจากศูนย์คุณธรรม

ส่วนโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา มีการแบ่งงบประมาณประจำปีสำหรับห้องสมุดแต่ ได้รับงบประมาณน้อย ส่วนมากจะแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาคหนังสือ ขอความร่วมมือจากวัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน

3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดทางกายภาพ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

3.1 การจัดทางกายภาพพบว่าห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีปัญหาเรื่องความคับแคบ ขนาดของห้องสมุดยังไม่เหมาะสม บรรยากาศร้อน ครุภัณฑ์สำหรับใช้งานยังมีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ส่วนห้องสมุดโรงเรียนชนบทแก้ววิทยายู่ชั้นล่างสุดติดพื้นดินทำให้มีปัญหาด้านความชื้นเป็นส่วนใหญ่ เวลาฝนตกทำให้หนังสือเสียหายและเป็นสาเหตุทำให้ห้องสมุดมักมีกลิ่นอับชื้น

3.2 การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีงบประมาณจำกัด แต่มีแผนพัฒนาตลอดทั้งปีโดยมีทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และประชาชนในชุมชนร่วมกันช่วยพัฒนาห้องสมุด ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐบาล และเอกชนอีกด้วยทำให้มีทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน พบว่าโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง กำหนดให้ครูผู้สอนวางแผนการสอนโดยมีกิจกรรมที่จะต้องนำนักเรียนมาใช้ห้องสมุด สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและมีชั่วโมงสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนแต่ผลการวิจัยพบว่า ครูนำนักเรียนเข้ามามีกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องสมุดน้อยมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากขาดการวางแผนร่วมกันในขั้นเตรียมแผนการสอนในเนื้อหาวิชาที่สอนโดยใช้ห้องสมุด (จารวิ พักโพธิ์. 2554: 27) ซึ่งครูบรรณารักษ์ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอและพยายามชักชวนให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมการอ่าน

4. ด้านผลผลิต ได้แก่ พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียน พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครู ความพึงพอใจของครูที่มีต่อบริการห้องสมุด ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบริการห้องสมุดนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

4.1 พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียน

นักเรียนของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งเข้าใช้ห้องสมุดแตกต่างกัน โดยนักเรียนโรงเรียนชนบทแก้ววิทยา เข้าใช้ห้องสมุด 1-2 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด เนื่องจากห้องสมุดเปิดบริการเฉพาะช่วงพักกลางวัน ครูควรมอบให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุดและได้รับการสอนทักษะในการค้นหาสารสนเทศจากครู ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเข้าใช้ห้องสมุด (ปัทมา อินทร์วิมล. 2552: 80) ส่วนนักเรียนโรงเรียนมงคลวิทยาเข้าใช้ห้องสมุด 5 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของทั้ง 2 โรงเรียนคือนักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและยืมหนังสือไม่บ่อย ส่วนประเภทของหนังสือที่อ่านมากที่สุดคือการ์ตูนและความรู้ทั่วไป ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธิดา สุวรรณสาครกุล (2554: บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมส่วนใหญ่อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิง นิยายสารบันเทิง และหนังสือพิมพ์ตามลำดับแสดงว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง แม้ว่ามีศักยภาพที่จะอ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้น นิยายหรือหนังสือเกี่ยวกับอาชีพได้ แต่ยังคงชอบอ่านหนังสือที่ง่ายกว่าซึ่งครูผู้สอนและบรรณารักษ์ควรฝึกฝนให้นักเรียนมัธยมศึกษาได้อ่านหนังสือประเภทอื่น ๆ ให้มากขึ้น แต่หนังสือการ์ตูนกับเด็กเป็นของกลุ่มกันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่ควรเข้มงวดเกินไปกับเด็กที่ชอบอ่านการ์ตูน นิสัยรักการอ่านจะค่อย ๆ พัฒนาจากการอ่านหนังสือประเภทหนึ่งไปอีกประเภทหนึ่ง และจะขยายวงกว้างไปเรื่อย ๆ รวมทั้งจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง จากความสนใจอ่านการ์ตูนไทย การ์ตูนญี่ปุ่นแปลเป็นไทย ก็อาจจะขยายอ่านการ์ตูนฝรั่ง การ์ตูนญี่ปุ่นด้วยก็เป็นได้ (มณีรัตน์ สุโขติรัตน์. 2537: 79) การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต

4.2 พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครู

พบว่าพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของครูผู้สอนทั้ง 2 แห่งเข้าใช้ห้องสมุดค่อนข้างน้อยและนำนักเรียนเพื่อเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องสมุดน้อย สำหรับวัตถุประสงค์ที่เข้าใช้คือเพื่อศึกษาค้นคว้า และเตรียมการสอน มีการยืมหนังสือนาน ๆ ครั้ง ประเภทของหนังสือที่เลือกอ่านคือตำราวิชาการและความรู้ทั่วไป สำหรับการนำนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องสมุดก็น้อยเช่นกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ จารวี พักโพธิ์ (2554: 53-56) ที่พบว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อมีการใช้ระดับมากในเรื่องของการกำหนดหัวข้อเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือทั่วไปภายในห้องสมุด ส่วนในเรื่องของการนำนักเรียนไปจัดกิจกรรมในห้องสมุด พบว่าครูทั้ง 2 โรงเรียนมีการนำนักเรียนมาจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนในห้องสมุดนาน ๆ ครั้งมากที่สุด และรองลงมาคือไม่เคยนำนักเรียนมาจัดกิจกรรม ที่เป็นเช่นนั้นก็อาจเนื่องจากจำนวนภาระงานสอนในห้องเรียนของครูแต่ละคนมีจำนวนมากหรือเคยชินกับการสอนในรูปแบบเดิม คือการบรรยายในชั้นเรียนโดยใช้แบบเรียนและเอกสารที่ครูมีอยู่เพื่อใช้ประกอบการสอนเป็นหลัก และครูผู้สอนเป็นกังวลว่าจะสอนไม่ทันจึงไม่จัดกิจกรรมที่จะใช้ห้องสมุดประกอบการสอน

4.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบริการห้องสมุด

ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุด นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับรายละเอียดของความพึงพอใจต่อบริการของห้องสมุดที่มีความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยาคือห้องสมุดมีความสะอาดน่าเข้าใช้ ส่วนโรงเรียนมงคลวิทยาคือห้องสมุดมีจำนวนเก้าอี้หรือที่นั่งเพียงพอ ส่วนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับน้อยทั้ง 2 โรงเรียนที่ตรงกันคือ จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ค้นหาหนังสือมีเพียงพอ และจำนวนคอมพิวเตอร์ใช้สืบค้นอินเทอร์เน็ตมีเพียงพอซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนที่ต้องการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตและค้นหาหนังสือในฐานข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

4.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อบริการห้องสมุด

ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุด ครูของโรงเรียนชั้นนวกแก้ววิทยามีความพึงพอใจต่อสภาพความเรียบร้อยของชั้นหนังสือมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจที่อยู่ในระดับน้อยสุดคือสภาพตัวเล่มหนังสือเก่า ชำรุด ส่วนครูโรงเรียนมงคลวิทยามีความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุดในระดับมากที่สุดถึง 4 ข้อคือ จำนวนพื้นที่โดยรวมของห้องสมุด บริเวณที่นั่งสะอาด เงียบสงบและมีแสงสว่างเพียงพอ ส่วนความพึงพอใจที่มีอยู่ในระดับน้อยสุด 2 ข้อเท่ากันคือจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการค้นหาหนังสือ และการมีส่วนร่วมในการแนะนำหนังสือเข้าห้องสมุด

4.5 นิสัยรักการอ่านของนักเรียน

นักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง พบว่านิสัยรักการอ่านที่เป็นจริงที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนักเรียนชอบไปห้องสมุด เพราะนักเรียนได้ความรู้ใหม่ ๆ จากการอ่านหนังสือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนพบว่า การอ่านจะทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผล

การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (กรมวิชาการ. 2545: ออนไลน์) ที่พบว่านักเรียนให้เหตุผลในการอ่านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ เพื่อความสนุกสนาน ส่วนนิสัยรักการอ่านที่นักเรียนเห็นว่าไม่เป็นจริง ตรงกันทั้ง 2 โรงเรียนคือเวลาช่วงพักกลางวัน นักเรียนจะไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดเพราะโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง เปิดบริการเฉพาะช่วงบางเวลาเท่านั้น

สำหรับความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่านักเรียนของทั้ง 2 โรงเรียนมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านกายภาพของห้องสมุดที่นักเรียนมีความต้องการสูงสุดคืออยากให้มีคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในห้องสมุดมากขึ้น และอยากให้ห้องสมุดมีพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น

ด้านทรัพยากรสารสนเทศที่นักเรียนมีความต้องการสูงสุดคือ จำนวนหนังสือใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น

ด้านการบริการของห้องสมุดที่นักเรียนมีความต้องการสูงสุดคือ อยากให้ขยายเวลาการให้บริการและขยายเวลาในการยืม-คืนหนังสือเพิ่มขึ้น

สรุป

จากการติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ออกข้างต้น พบว่าห้องสมุดโรงเรียนยังคงดำเนินกิจกรรมการให้บริการอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะความพร้อมด้านบุคลากรที่รับผิดชอบดำเนินการและดูแลกิจการด้านห้องสมุด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรที่รับผิดชอบในภาระหน้าที่ดังกล่าวตามวาระและเหตุอันจำเป็นตามสถานการณ์ จึงทำให้สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยในการดำเนินงานห้องสมุดประการหนึ่งที่สำคัญนั้นก็คือนักวิชาการที่รับผิดชอบภาระหน้าที่งานห้องสมุด คณะผู้วิจัยจึงมุ่งไปที่ประเด็นการพัฒนาหรือให้ความรู้ด้านห้องสมุดแก่บุคลากรที่รับผิดชอบด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากบุคลากรนี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญให้งานห้องสมุดสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ความรู้เกี่ยวกับงานห้องสมุดประกอบด้วยความรู้พื้นฐานในการบันทึกรายการบรรณานุกรมหนังสือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการดูแลบำรุงรักษาหนังสืออย่างง่าย ด้วยความรู้พื้นฐานเหล่านี้จะทำให้บุคลากรที่รับผิดชอบสามารถนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ตามสภาวะของเหตุการณ์ในแต่ละห้องสมุดได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2556 จาก http://www.thaiedresearch.org/thaied/index.php?q=thaied_results&-table=thaied_results&-action=browse&-cursor=310&-skip=300&-limit=30&-mode=list&-sort=researcher+asc&-recordid=thaied_results%3Fid%3D4104.
- ไข่มุก เหล่าสุนทร. (2550). ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). ปรินญา นิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณินนุช พิจิตรนรการ. (2550). การประเมินโครงการรณรงค์การอ่านของนักเรียนโรงเรียนพรประสาธิตวิทยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จารวี พักโพธิ์. (2554). การใช้ห้องสมุดประกอบการสอนและเจตคติต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิระศักดิ์ สารรัตน์. (2551). ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติการ: การประเมินโครงการ. ปทุมธานี: จิระศักดิ์ สารรัตน์ (จัดจำหน่าย).
- เชาว์ อินโย. (2553). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์. (2551). การประเมินโครงการพัฒนานักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดา สุวรรณสาครกุล. (2554). การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญสม เล้าพูนพิทยะ และพิมพ์ เมฆสวัสดิ์. (2555, มกราคม-มิถุนายน). บริการวิชาการแก่ชุมชน: การสร้างสรรค์เพื่อความยั่งยืน. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 5(1): 119-124.

- ปัทมา อินทร์วิมล. (2552). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสนุ ฟองศรี. (2553). เทคนิควิธีการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์
จำกัด.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [ผู้จัดจำหน่าย].
- มณีรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินคุณภาพของห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน 14 จังหวัดภาคใต้. ปัตตานี: ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี.
- มณีรัตน์ สุทธิรัตน. (2537). ไขปัญหาการดูหนังวีเออร์: แนวทางการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ ทองชัยภูมิ และสมสกุล บุญกำพรา. (2551). ห้องสมุดรักการอ่าน คลังปัญญาแห่ง
ชุมชนวัดเขาสาป. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์
คุณธรรม).
- รัตน์ บัวสนธ์. (2540). การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- วิศรา ทาทอง. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการจัดหาแหล่ง
เงินทุน เพื่อดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
ไปปฏิบัติ. ปรินูญานิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สกุณี เกรียงชัยพร. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 3 โรงเรียนหาดนาหวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [ผู้จัดจำหน่าย].
- สุชาติ ประเสริฐรัตน์สินธุ์. (2554). การประเมินผลโครงการ : หลักการและการประยุกต์.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สุรัสวดี อินทร์ชัย. (2551). การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการ
แก่ ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชนกรณีศึกษามหาวิทยาลัยพายัพกับ
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ปร.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่:
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- โสภณ สารเถื่อนแก้ว. (2550). การศึกษาผลการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1: กรณีศึกษา 3 อำเภอ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุดรดิตถ์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- อเนก พ. อนุกุลบุตร. (2556). ประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: บริษัท อีดีเบส จำกัด.
- อารีณะ วีระวัฒน์ และนันทร์นัตถ์ จิตประภัสสร (2553). บ่มเยาวชนเป็นคนดีด้วยวิถี "โรงเรียนมงคลวิทยา". กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- Stufflebeam, Daniel L. & Shinkfield, Anthony J. (2007). **Evaluation Theory, Models, and Applications**. San Francisco: Jossey -Bass.

ภาคผนวก

- แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุด
- แบบสอบถามนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
- แบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน
- แบบสัมภาษณ์ การให้การสนับสนุนของครู
- แบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดของครู
- ประมวลภาพโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียง

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุด

วันที่สัมภาษณ์.....โรงเรียน.....

ชื่อผู้อำนวยการ.....

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน.....ปี.....เดือน

1.2 จำนวนผู้ช่วยงานบริหารโรงเรียน.....คน

2. การสนับสนุนของผู้บริหาร

2.1 มีการพัฒนาห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ มี ขอสำเนาเอกสาร

ไม่มี ใช้วิธีการดำเนินการอย่างไร.....

.....

.....

.....

2.2 ลักษณะการบริหารงานห้องสมุด

ขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ

เป็นส่วนหนึ่งของงาน (เช่น งานแนะแนว) ที่ขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ

ลักษณะอื่น ๆ (ระบุ).....

.....

.....

.....

2.3 ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด

ในรูปคณะกรรมการ ขอสำเนาเอกสาร

ครูบรรณารักษ์

อื่น ๆ (ระบุ).....

.....

.....

.....

2.4 ภาระงานที่กำหนดให้ครูบรรณารักษ์

- เป็นบรรณารักษ์อย่างเดียว
- เป็นบรรณารักษ์และสอนด้วย ขอสำเนาเอกสาร (จำนวนชั่วโมงสอน)
- เป็นบรรณารักษ์ สอน และงานอื่น ๆ ขอสำเนาเอกสาร (จำนวนชั่วโมงสอน/ภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย)

2.5 การกำหนดงบประมาณให้กับห้องสมุด

- จัดแบ่งงบประมาณประจำปี สำหรับห้องสมุดโดยเฉพาะ
- เป็นงบประมาณที่รวมอยู่กับงบประมาณของฝ่ายวิชาการ
- ไม่ได้กำหนดให้แน่นอน หากต้องการขออะไรให้อนุมัติเป็นคราว ๆ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

2.6 จำนวนงบประมาณที่ได้รับในช่วงปีที่ผ่านมา (ขอตัวเลขภายหลัง)

2.7 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร

- ไม่ได้ดำเนินการ
- ดำเนินการโดย.....

2.8 การสนับสนุนบรรณารักษ์ในด้านความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์

- ให้เรียนรู้เอง
- ให้เรียนรู้กับบรรณารักษ์โรงเรียนอื่น
- ส่งไปอบรมกับสมาคมห้องสมุดฯ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

2.9 การสนับสนุนห้องสมุดในด้านบุคลากร

- ให้ครูในโรงเรียนไปช่วยงานห้องสมุด และมีการอำนวยความสะดวกอย่างไร เช่น ยืดหยุ่นด้านเวลาดำเนินภาระงานสอน

- ให้นักเรียนไปช่วยงานห้องสมุด ให้นักเรียนไปหรือไม่ อย่างไร

2.10 การให้ความสำคัญต่อห้องสมุด

1) กำหนดให้ครูผู้สอนวางแผนการสอน โดยมีกิจกรรมที่ต้องนำนักเรียนมาใช้ห้องสมุด

ใช่ ไม่ใช่

อย่างไร.....

2) สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมเล่านิทาน หรือแนะนำหนังสือในห้องสมุด สัปดาห์ละครั้ง

ใช่ ไม่ใช่

3) กำหนดให้บรรณารักษ์สอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนทุกชั้นเรียนในชั่วโมงกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ใช่ ไม่ใช่

4) สนับสนุนให้มีกำหนดเวียนหนังสืออ่านในห้องเรียน ใช่ ไม่ใช่

5) สนับสนุนนักเรียนให้มีการจัดตั้งชมรมห้องสมุด ใช่ ไม่ใช่

6) กำหนดให้ห้องสมุดเปิดบริการนอกเวลาราชการ ใช่ ไม่ใช่

หาก ใช่ กำหนดเวลาหรือแนวปฏิบัติอย่างไร

2.11 การปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด

1) มีการพัฒนาสถานที่ในห้องสมุดเป็นระยะ ใช่ ไม่ใช่
ได้แก่ ทาสี ปรับขยายห้อง อื่นๆ

2) จัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นหาหนังสือเพิ่มเติม ใช่ ไม่ใช่

3) จัดหาคอมพิวเตอร์ในการค้นอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมเพิ่มเติม ใช่ ไม่ใช่

4) สนับสนุนโปรแกรมห้องสมุดเพื่อใช้ในการค้นหาหนังสือ ใช่ ไม่ใช่

5) สนับสนุนการจัดหาหนังสือ สื่อ อื่นๆ เข้าห้องสมุด ใช่ ไม่ใช่

เช่น หางบให้ต่างหากเพิ่ม

2.12 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนจากชุมชนหรือที่อื่น ๆ

1) ขอความร่วมมือ/การสนับสนุนกับหน่วยงานของรัฐเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุน ใช่
 ไม่ใช่ เช่น เครือข่ายระหว่างโรงเรียน หน่วยงานรัฐด้วยกัน

2) ขอความร่วมมือ/สนับสนุนภายในชุมชน ใช่ ไม่ใช่
 เช่น วัด อบต. อบจ.

3) ขอความร่วมมือ/การสนับสนุนภายนอกชุมชน ใช่ ไม่ใช่
 เช่น องค์กรหรือมูลนิธิเอกชนต่าง ๆ.....

3. ตามความคิดเห็นของท่านแล้ว คิดว่าปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนความสำเร็จของห้องสมุด

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหา/อุปสรรค หรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ประสบ ได้แก่

งบประมาณ

.....

.....

.....

บุคลากร

.....

.....

.....

อาคารสถานที่

.....

.....

.....

แบบสอบถามนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียน.....

ระดับชั้นที่เรียน () มัธยม 1 - 3 () มัธยม 4 - 6

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการกระทำของนักเรียนตามความเป็นจริง

ข้อความ	จริงมาก	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. นักเรียนมักยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนไปอ่าน				
2. นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน				
3. เวลาว่างช่วงพักกลางวัน นักเรียนจะไปอ่านหนังสือในห้องสมุด				
4. นักเรียนหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติมบทเรียนในแต่ละวิชา				
5. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด				
6. นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง				
7. นักเรียนรู้สึกเวลาหมดไปอย่างรวดเร็วเมื่ออ่านหนังสือ				
8. นักเรียนชอบอ่านหนังสือใหม่ในห้องสมุดของโรงเรียน				
9. นักเรียนชอบไปห้องสมุด เพราะมีหนังสือหลากหลายประเภทให้เลือกอ่าน				
10. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเสร็จแล้ว มักเก็บวางเป็นระเบียบ				
11. เมื่อนักเรียนเกิดความสงสัยในเรื่องใด จะหาหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาอ่านให้หายสงสัย				
12. นักเรียนคอยดูแลรักษาหนังสือไม่ให้ชำรุดเสียหาย				
13. นักเรียนและเพื่อนแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน				
14. นักเรียนชอบจดบันทึกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่น่าสนใจจากหนังสือที่อ่าน				
15. นักเรียนจะคุยหรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่อ่านให้เพื่อนฟัง				
16. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือไปใช้ในชีวิตประจำวันได้				
17. นักเรียนได้ความรู้ใหม่ ๆ จากการอ่านหนังสือ				

แบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความและทำเครื่องหมาย / ลงในช่องความเป็นจริง

โรงเรียน.....

ระดับชั้นที่เรียน () มัธยม 1 - 3 () มัธยม 4 - 6

ด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด

1. นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียน

() 5 วัน/สัปดาห์ () 3 - 4 วัน/สัปดาห์ () 1- 2 วัน/สัปดาห์

2. นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียนเพื่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียน () ทำการบ้าน () อ่านหนังสือเพื่อความบันเทิง
() อื่น ๆ โปรดระบุ

3. นักเรียนยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด

() บ่อยครั้ง () ไม่บ่อย () ไม่เคยเลย (ระบุเหตุผล).....

4. นอกจากหนังสือเรียนแล้ว นักเรียนชอบอ่านหนังสือประเภทไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() เรื่องสั้น () นิยาย () หนังสือเกี่ยวกับอาชีพ

() ความรู้ทั่วไป () นิทาน () การ์ตูน

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ด้านความพึงพอใจที่มีต่อบริการของห้องสมุด

ข้อความ	พอใจมากที่สุด	พอใจมาก	พอใจน้อย	พอใจน้อยที่สุด
1. จำนวนหนังสือที่อยู่ในห้องสมุดมีเพียงพอ				
2. มีหนังสือใหม่เข้ามาในห้องสมุดเสมอ				
3. หนังสือไม่ชำรุดฉีกขาด				
4. จำนวนเก้าอี้หรือที่นั่งมีเพียงพอ				
5. จำนวนพื้นที่ของห้องสมุดไม่คับแคบ				
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ค้นหาหนังสือมีเพียงพอ				
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้สืบค้นอินเทอร์เน็ตมีเพียงพอ				
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุดเหมาะสม				
9. มีครูช่วยเหลือนำในในห้องสมุดอย่างดี				
10. หยิบหนังสือจากชั้นได้ง่าย				
11. ห้องสมุดมีความสะอาดและน่าเข้าไปใช้				
12. ห้องสมุดมีความเงียบสงบ				
13. จำนวนหนังสือที่ให้ยืมออกนอกห้องสมุดมีเพียงพอ				
14. ระยะเวลาที่ให้ยืมมีเพียงพอ				

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ การให้การสนับสนุนของคุณ

วันที่บันทึก.....

โรงเรียน.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพส่วนตัว

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท
 อื่นๆ (ระบุ)
4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา
5. วิชาที่สอน
 - 5.1 จำนวนคาบ/สัปดาห์
 - 5.2 จำนวนคาบ/สัปดาห์
 - 5.3 จำนวนคาบ/สัปดาห์
6. ภาระงานอื่น
 - 6.1
 - 6.2

การให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด

ช่วงก่อนการพัฒนาห้องสมุด

1. ท่านมีความเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพียงไร
 มากที่สุด มาก พอประมาณ น้อย น้อยที่สุด
2. ท่านเห็นด้วยกับนโยบายการพัฒนาห้องสมุดของผู้บริหาร เพียงไร
 มากที่สุด มาก พอประมาณ น้อย น้อยที่สุด
3. ท่านสนับสนุนให้มีการพัฒนาห้องสมุด เพียงไร
 มากที่สุด มาก พอประมาณ น้อย น้อยที่สุด
4. ท่านสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพียงไร
 มากที่สุด มาก พอประมาณ น้อย น้อยที่สุด
5. ในการดำเนินงานพัฒนาห้องสมุด ท่านได้เข้าไปมีบทบาทอย่างไร
 เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการพัฒนาห้องสมุด
 เข้าร่วมวางแผนงานการพัฒนาห้องสมุด

- ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาห้องสมุด
- กำหนดให้นักเรียนในชั้นที่รับผิดชอบไปช่วยทำงาน เมื่อเริ่มการพัฒนา
- ช่วยเหลือในเรื่องการติดต่อ ประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน
- ช่วยเหลือในเรื่องการระดมทุน เช่น ขอรับบริจาค

6. ระหว่างดำเนินการพัฒนาห้องสมุด (process)

- เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนในกิจกรรมการพัฒนา ในฐานะกรรมการฯ เช่น
 - เป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 - เป็นกรรมการฝ่ายประเมินผล
 -
 -
 -

- ในฐานะครูที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการฯ ได้ให้การสนับสนุนโดย
 - ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการทำงาน เช่น
 - การจัดสถานที่ และตกแต่งภายในห้องสมุด

.....

.....

.....

.....

- ช่วยในการคัดเลือกหนังสือ
- เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับ “การใช้ห้องสมุด”
- สนับสนุนให้นักเรียนมาช่วยงานห้องสมุดต่อเนื่อง

ความพึงพอใจที่มีต่อบริการห้องสมุดของครู

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. จำนวนหนังสือที่ในห้องสมุดมีเพียงพอ				
2. ความทันสมัยของหนังสือในห้องสมุด				
3. สภาพตัวเล่มหนังสือ (เก่า ชำรุด)				
4. จำนวนที่นั่งอ่าน				
5. จำนวนพื้นที่โดยรวมของห้องสมุด				
6. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการค้นหาหนังสือ				
7. จำนวนคอมพิวเตอร์ใช้ในการสืบค้นอินเทอร์เน็ต				
8. เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุด				
9. การมีส่วนร่วมในการแนะนำหนังสือเข้าห้องสมุด				
10. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน				
11. ความสะดวกในการหยิบตัวเล่มจากชั้น				
12. สภาพความเรียบร้อยของชั้นวางหนังสือ				
13. บริเวณที่นั่งอ่านสะอาด/เรียบร้อย				
14. ความเงียบสงบในห้องสมุด				
15. แสงสว่างในห้องสมุด				
16. ความสะดวกของเคาน์เตอร์บริการยืม-คืน				
17. ป้ายประกาศ/ประชาสัมพันธ์กิจกรรม				
18. มนุษยสัมพันธ์ของผู้ให้บริการ				
19. จำนวนหนังสือที่ให้ยืม				
20. ระยะเวลาในการให้ยืม				

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

.....

.....

.....

ประมวลภาพโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชน
ในภาคตะวันออก

โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว

โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง

